

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Diplomová práce

2013

Radmila Kratochvílová

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Sexuální orientace versus diskriminace

Bc. Radmila Kratochvílová

Diplomová práce

2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

 INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Radmila KRATOCHVÍLOVÁ**
Osobní číslo: **H118465**
Studijní program: **N 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Sexuální orientace versus diskriminace**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu **IMS Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách (IMS Brno 2009)**. Průběžné výsledky práce budou konzultovány s vedoucím diplomové práce. Práce se bude zabývat pohledem na sexuální orientaci v dějinách a v současnosti. Následně se bude práce zaměřovat na aktuální problémy v souvislosti se sexuální orientací a diskriminací, homosexualitou, bisexualitou, registrovaným partnerstvím, možností adopce apod., vnímání homosexuality či bisexualit ve světě, v odlišných kulturách ve srovnání s EU a ČR.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Fafejta Martin, Úvod do sociologie pohlaví a sexuality, Ve Věrovech, nakl. Jan Piszkiwicz, 2004

Fanel Jiří, Gay historie, Praha, Dauphin, 2000

Foucault Michel, Dějiny sexuality, Praha, Hermann, 2003

Choděra Oldřich, Manželství, partnerství a paragrafy, Praha, Grada publish, 2002

Janošová Pavlína, Homosexualita v názorech současné společnosti, Praha, Karolinum, 2000

Rotter Hans, Sexualita a křesťanská morálka, Praha, Vyšehrad, 2003

Smith F. LaGard, Hnutí homosexuálů, Praha, s.n., 2004

Zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství

Další literatura bude doplňována v průběhu psaní diplomové práce.

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Mgr. Zdeňka Vaňková

Katedra práva a právní vědy

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2013

V Brně dne 30. listopadu 2011

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. JUDr. Pavel Hungr, CSc.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

.....

Jméno, příjmení studenta

V Brně

.....

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce na téma Sexuální orientace versus diskriminace pojednává o menšinových sexuálních orientacích v historii a v současnosti. Pozornost je věnována zejména diskriminaci lidí s homosexuální orientací v České republice a to z pohledu společnosti i samotných homosexuálů. Poukazuje na současně diskutované téma společné adopce dítěte homosexuálními páry žijícími v registrovaném partnerství.

Klíčová slova: sexualita, sexuální orientace, homosexualita, bisexualita, gay, lesba, transgender, transsexualita, intersexualita, diskriminace, registrované partnerství, adopce

ABSTRACT

Thesis on Sexual Orientation Discrimination versus discusses minority sexual orientations in the history and the present. Attention is paid to the discrimination against people with a homosexual orientation in the Czech Republic from the perspective of society as well as themselves homosexuals. It points to the currently debated issue common child adoption by homosexual couples living in a registered partnership.

Key words: sexuality, sexual orientation, homosexuality, bisexuality, gay, lesbian, transgender, transsexuality, intersexuality, discrimination, registered partnership, adoption

Úvod.....	8
1. Sexualita – vymezení základních pojmů	11
1.1. Sexuální identifikace (identita)	11
1.1.1. Transsexualita.....	11
1.1.2. Intersexualita	14
1.1.3. Transvestitismus	15
1.2. Sexuální chování	15
1.3. Sexuální orientace	16
1.3.1. Heterosexualita.....	16
1.3.2. Homosexualita.....	17
1.3.3. Bisexualita	17
2. Sexuální orientace v dějinách.....	20
2.1. Starověké Řecko.....	20
2.2. Středověk.....	21
2.3. Období 20. století a homosexualita v českých zemích.....	23
2.4. Homosexualita po roce 1990 v ČR.....	25
3. Fenomén homosexualita	27
3.1. Příčiny homosexuality	27
3.1.1. Vrozená homosexualita	27
3.1.2. Vliv výchovy a prostředí	28
3.2. Muži versus ženy.....	29
3.3. Coming out.....	29
3.4. Homosexuální vztahy	31
3.5. Registrované partnerství.....	32
4. Homosexualita a světová náboženství.....	34
4.1. Homosexualita versus křesťanství.....	34
4.2. Islám.....	36
4.3. Východní náboženství	37
5. Aktuální témata LGBT v České republice.....	38
5.1. Komunity a sdružení	38
5.2. Problematika AIDS	39
5.3. Homosexuální páry a výchova dítěte	40
5.3.1. Adopce	41

6. Diskriminace kvůli odlišné sexuální orientaci	44
6.1. LGBT osoby a právo	44
6.2. Homosexualita v očích většinové společnosti.....	46
6.3. Nejčastější projevy a oblasti diskriminace na základě sexuální orientace	47
6.3.1. Dětství a dospívání	47
6.3.2. Zaměstnání	48
6.3.3. Zdravotnictví a veřejné služby	48
6.3.4. LGBT a média	49
6.3.5. Pozitivní diskriminace?	50
7. Dotazníková šetření.....	53
7.1. Dotazníkový průzkum ve společnosti.	53
7.2. Dotazníkový průzkum mezi lidmi s odlišnou (menšinovou) sexuální orientací	60
7.3. Rozhovory	65
Závěr.....	72
Seznam použité literatury.....	74
Seznam použitých zkratk.....	77
Seznam tabulek.....	78
Seznam obrázků	78
Seznam příloh.....	78

Úvod

Sexualita neodmyslitelně patří ke společnosti a lze ji jen velmi těžko potlačit či nevnímat. Sexuální pudy jsou zcela přirozené již od narození každého jedince, což ostatně vyjádřil a popsal uznávaný psycholog Sigmund Freud ve své teorii psychoanalýzy. Freud v podstatě tvrdil, že jedinec je ovládán pudy, potažmo pudy sexuálními a jeho vývoj s nimi velmi úzce souvisí. Tento pud nazývá jako tzv. ID, což je právě přirozená pudová energie vedoucí k uspokojování potřeb. Zcela iracionální složka, která je ovšem během vývoje člověka usměrňována tzv. Superegem, což jsou omezení, zákazy, pravidla, svědomí...tedy to, co v nás nějakým způsobem utváří společnost, ve které se narodíme a vyrůstáme. Výsledkem je tzv. Ego – tedy já. Jedinec, který víceméně potlačil své přirozené pudy v zájmu společenských norem a hodnot. Tyto obecné normy, které si sami lidé v průběhu let vytvářeli a formovali tak současnou společnost, mají významný vliv na vnímání sexuality, sexuální orientace, pohlaví a v podstatě určují, co je „normální“ a co ne. Za normu je obecně považován jev, který se ve společnosti vyskytuje nejčastěji a to, co je jiné, je vnímáno jako špatné a odsouzeníhodné.

V této práci se zabývám tématem sexuální orientací a diskriminací z důvodu odlišné sexuální orientace, přičemž pozornost věnuji hlavně homosexualitě, protože tato sexuální orientace je vedle heterosexuální (většinové) zastoupena nejvíce a téma diskriminace s ní bývá spojováno nejčastěji, věnuji se tématům leseb, gayů, bisexuálů a translidí (LGBT). Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části práce se nejprve ve stručnosti věnuji základním pojmům a historii, bez které by nemělo být zkoumáno žádné společenské téma. Vzhledem k převaze křesťanského náboženství v Evropě jsem do této části zahrнула i pohled křesťanství a církve na sexualitu, sexuální orientaci, homosexualitu, protože se domnívám, že církev do značné míry ovlivňuje názory na homosexualitu, okrajově uvádím i Islám a východní náboženství a jejich vztah k homosexualitě. Nejobsáhlejší část této práce je věnována homosexualitě v současnosti, aktuálním tématům, otázkám a názorům na homosexualitu, životu homosexuálů od coming outu, přes hledání partnera, až k tématu adopce dítěte homosexuální páry. V praktické části práce je vyhodnocen dotazník, na který odpovídali lidé s odlišnou – tedy, ne heterosexuální – orientací a dotazník, který byl sestaven pro všechny bez rozdílu orientace, jehož cílem bylo zjistit názory společnosti na homosexualitu. V této části práce uvádím i několik rozhovorů s homosexuály a jednou bisexuálně orientovanou ženou.

Cílem této práce bylo zmapovat aktuální situaci v ČR, to, jak se žije lidem s odlišnou sexuální orientací v dnešním světě, v jakých oblastech jsou nejčastěji diskriminováni. Během psaní této práce vyvstávaly další náměty, které jsem se rovněž snažila obsáhnout – jak společnost přijímá homosexualitu, problém AIDS, dnešní tak trochu boom být bisexuální a mít sexuální zkušenost s oběma pohlavími a další řada otázek.

Podle mého názoru je homosexualita stále často vnímána jako nemoc, úchylka a mnoho lidí ji odsuzuje. Homosexuálové jsou terčem posměšků, vtipů, nárazek, výsměchu. Ovšem všechny tyto reakce a chování vůči odlišné sexuální orientaci pramení z neznalosti, neinformovanosti, strachu či třeba nejistoty sám sebou...Nejen homosexuálové jako menšina v naší společnosti se potýkají s těžkými životními okamžiky. Domnívám se, že problém s přijetím a tolerancí homosexuálů či třeba transsexuálů má spíše starší generace, která všeobecně záporně přijímá mnoho věcí, které s sebou přináší demokracii a svoboda projevu. Rovněž předpokládám, že stejně jako věk hraje svou roli i vzdělání a to, zda jedinec žije na vesnici či ve velkém městě. Toto vše jsem se snažila obsáhnout v dotaznících a rozhovorech, které jsou popsány, vysvětleny a vyhodnoceny v praktické části práce.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Sexualita – vymezení základních pojmů

Sexualita je označována jako souhrn jevů a vlastností vyplývajících z pohlavních rozdílů a sexuálních rolí. Projevuje se sexuálním chováním, prožíváním, cítěním. Zahrnuje v sobě sexuální uspokojení i rozmnožování¹ Sexualitou se zabývá sexuologie, obor řešící všemožné poruchy, odchylky v sexuální oblasti, pohlaví apod. Soudní sexuologie je obor, který se také zabývá soudně znaleckými posudky sexuálně motivovaných trestných činů, sexuálními deviacemi či poruchami sexuální identity.²

1.1. Sexuální identifikace (identita)

Pojem označující sebepojetí každého člověka. Sexuální identifikace se začíná formovat přibližně mezi dvanáctým a osmnáctým měsícem, kdy si dítě uvědomuje svoji příslušnost k jednomu z pohlaví, které určuje jeho sociální roli chlapce nebo dívky. Jak člověk vnímá sám sebe, nemusí být vždy v souladu s jeho pohlavím. Problém může nastat, je-li dítě automaticky vychováváno ve své ženské či mužské roli, ale samo se identifikuje jako pohlaví opačné.

Už malé děti si uvědomují své odlišnosti a to, že je jim společností přisuzována určitá role v nich může vyvolávat zmatek a nejistotu. Chlapec si uvědomuje, že si raději hraje s panenkami, obléká holčičí šaty, ale okolí v něm logicky podporuje chlapeckou výchovu a směje se mu, pokud projeví tyto své „holčičí sklony“ veřejně. Už v dětství se mohou projevat rysy opačného pohlaví i vzhledově. Hovoří se o maskulinních a feminních rysech.³

1.1.1. Transsexualita

Transsexualita nebo také transexualismus je označována jako porucha sexuální identity (=identifikace). Jedná se o stav, kdy je tělesný vzhled v nesouladu s psychikou. To znamená, má-li člověk psychiku ženy v těle muže a naopak. Takový člověk má negativní vztah ke svému tělu, což může někdy řešit i sebepoškozováním. Rozlišujeme dva typy

¹ J. Jandourek, sociologický slovník, Praha, Portál, 2007, s. 214

² Pavlovský a kol., Soudní psychiatrie a psychologie, Grada, Praha, 2012, s. 171

³ Pavlína Janošová, Homosexualita v názorech současné společnosti, Praha, Karolinum 2000, s. 17

transsexuality - MtF a FtM – z angličtiny Male to female (muž, který se cítí být ženou) a Female to male (žena, která touží být mužem). Člověk se narodí s pohlavními znaky jednoho pohlaví, ale sám sebe vnímá jako pohlaví opačné. Transsexualita se projevuje již v dětství, kdy například chlapci mají dívčí záliby, raději jsou s maminkou a identifikují se s pohlavím své matky, místo otce. Ne vždy to ovšem nutně značí poruchu pohlavní identity, není proto dobré vyvozovat závěry a snažit se transsexualitu řešit u dětí či mladistvých. Řada transsexuálů může působit na okolí jako homosexuálně orientovaní jedinci. Je-li muž v těle ženy heterosexuální, budou ho tedy přitahovat ženy.

Transsexuálové touží po tom, co nejvíce se podobat pohlaví, se kterým se sami identifikují. Ženy např. maskují svá prsa, nosí krátké vlasy. Řada z nich v dospělosti podstupuje změnu pohlaví. Díky dokonalosti lékařské vědy existuje možnost operativně upravit pohlaví tak, aby bylo v souladu s jejich vnitřním vnímáním sebe sama. Je to ovšem velmi zdlouhavý a složitý proces, kdy nejprve musí člověk projít řadou psychologických vyšetření, aby došlo k vyloučení jiné psychické poruchy a následně postupně podstupovat hormonální a operativní změny pohlavních znaků. Přeměna pohlaví je u nás možná od dosažení jednadvaceti let musí být řádně právně ošetřena, protože dochází i ke změně jména. Problém transsexuality se týká lidí po celém světě a jejich počet je velmi obtížně měřitelný. Existují různé studie, které se v počtech transsexuálů liší, nicméně odhaduje se, že více se ve společnosti vyskytují transsexuálové MtF, přibližně 1:37 000 a FtM pak 1:103 000 (Baker a spol., 1993).⁴ Sexuoložka H. Fifková odhaduje počet transsexuálů v ČR na 1:10 000.⁵ Problematika transsexuality je velmi úzce spojena s homosexualitou. Mnoho homosexuálních mužů má velmi výrazný feminní vzhled a homosexuální ženy mají naopak velmi silně maskulinní vzhled. Rovněž i jejich záliby mohou být podobné spíše opačnému pohlaví. Transsexuálové jsou zcela odmítaví ke svému tělu a pohlaví, jejich identita je zcela narušena. Narušení pohlavní identity může vykazovat i homosexuál. Jak uvádí sexuologové Brzek a Pondělíčková-Mašlová, vykazují-li homosexuálové nějaké poruchy sexuální identity, záleží na jejich míře. Jde-li o malé množství hovoříme o maskulinní mužské homosexualitě a feminní ženské homosexualitě. Je-li sexuální identita narušena více, jedná se o feminní mužskou homosexualitu a maskulinní ženskou homosexualitu. Brzek a Poledníčková-Mašlová píší: „*Feminní homosexuální muži mají mnohdy silnou touhu chovat se žensky,*

⁴ H.Fifková a kol., Transsexualitadiagnostika a léčba, Grada, Praha, 2002, s. 19

⁵ *Kolik je homosexuálů a transsexuálů*, publ.19. 9. 2012, online, Praha, © 2001 - 2013 V2, ISSN 1214-4452, dostupné z: <http://www.004.cz/kolik-je-homosexuálu-a-transsexuálu>

dokonce jako partnery mnohdy preferují heterosexuální muže a s homosexuálním mužem nejsou schopni kvalitního erotického prožitku.“⁶ Tito muži jsou šťastní, mohou-li se chovat jako ženy, veřejně se tak projevují velmi zřídka. Obdobné je to u maskulinních homosexuálních žen, které mají mužské záliby, nosí sportovní oblečení, svou ženskost potlačují a snaží se vyrovnat mužskému chování. Hranice pro rozpoznání těchto typů homosexuálů a transsexuálů je velmi tenká. Proto jsou pro definitivní operativní změnu pohlaví nutná všechna podrobná a složitá psychologická vyšetření, aby se vyloučila případná homosexualita a jiné odchylky, operativní změnu pohlaví musí schválit odborná komise na ministerstvu zdravotnictví a platnost rozhodnutí je 2 roky. Změna pohlaví je dlouhodobější proces, kdy kromě zmíněných psychologických vyšetření prochází člověk hormonální léčbou. První operativní změna pohlaví u nás byla provedena již roku 1942 a jednalo se přeměnu ženy v muže (FtM).⁷

Právně je porucha pohlavní identity řešena až po roce 1989. Do té doby byla vnímána jako deviace. Změnu pohlaví v ČR upravuje §27 zákona č. 20/1996 Sb. O péči a zdraví lidu, kde je uvedeno: „(1)Kastrace, stereotaktické operace a zákroky u transsexuálů se provádějí pouze na žádost osoby, u níž mají být provedeny, a po schválení odbornou komisí, kterou tvoří právník, nejméně dva lékaři se specializací v příslušném oboru a dva další lékaři nezúčastnění na provádění lékařského zásahu. (2) Před podáním žádosti musí být osoba náležitě informována lékařem o povaze lékařského zásahu s upozorněním na rizika a případné nepříznivé důsledky s ním spojené.“ Ročně absolvuje v České republice operativní změnu pohlaví přibližně 50 – 60 osob.⁸

Transsexuálové jsou na rozdíl od homosexuálů vzhledově odlišní a to hlavně v době, kdy prochází změnou pohlaví a tělesně již mají znaky cílového pohlaví, ale zároveň jsou patrné znaky původního. V tuto dobu jsou velmi nápadní a mohou mít problémy ukazovat se na veřejnosti, chodit do zaměstnání a žít běžný život. V tuto dobu také doklady transsexuálů nejsou v souladu s pohlavím, ke změně údajů dochází až po dokončení všech kroků vedoucích ke změně pohlaví.

V Indii existuje početná skupina obyvatel, která je označována různými názvy.

⁶ A. Brzek, J. Poledníčková-Mašlová, *Třetí pohlaví?*, Praha, Scientia Medica, 1992, s. 33

⁷ ČTK, *Přibývá lidí po změně pohlaví. Přístup společnosti je ale zastaralý*, 29.11.2012, online, Praha, dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zdravi/vztahy/pribyva-lidi-po-zmene-pohlavi-pristup-spolecnosti-je-ale-zastaraly_253772.html

⁸ Tamtéž

Oficiálně se jedná o tzv. hidžry, neoficiálně jsou nazývány jako třetí pohlaví, kastráti, eunuši. Jedná se o muže toužící po ženském těle, tedy o transsexuály, v Indii však hidžry získali speciální společenský a náboženský status. Tito muži se nechávají dobrovolně kastrovat, protože věří, že po té dojde k propojení s některou indickou bohyní a získají tak magickou moc. Nosí dámská sárí, šperky a výrazně se líčí, aby zamaskovali své pravé pohlaví. Často žijí společně, sdružují se do komunit a vytvářejí umělé příbuzenské vztahy. Každý, kdo se chce stát hidžrou má svou guru, je podporován a funguje mezi nimi jakási hierarchie. Tamní společnost stále věří v magickou moc hidžer, nechává si od nich požehnat při narození dítěte či ke svatbě. Zároveň ale mnoho lidí hidžrami pohrdá, mnoho z nich se totiž dnes musí živit prostitucí, což s sebou přineslo vysoké riziko nákazy virem HIV. Některé hidžry kazí svůj původní obraz agresivitou, okrádáním a vulgárními projevy. Pochopitelně je pak těžké, aby společnost zachovávala svou víru v jejich posvátnost a výjimečnost. Dnes se proto hidžry stávají terčem pohrdání, posměchu a jejich status postupně upadá.⁹

1.1.2. Intersexualita

Tímto termínem jsou označováni lidé, u kterých není jasné, jakého jsou pohlaví. Tzn. narodili se s mužskými i ženskými pohlavními orgány zároveň. Fafejta uvádí, že o intersexualitě hovoříme, pokud genetická, hormonální a anatomická úroveň nejsou ve vzájemné shodě. Takovýto jedinec nemá žádné zdravotní problémy a může žít běžný život s oběma genitáliemi.¹⁰ Určit pohlaví je pak obtížné a většinou bývá operativně ještě u dítěte odstraněn buď mužský, nebo ženský pohlavní orgán, načež výchova probíhá podle toho, který orgán zůstane. Narodí-li se jedinec s oběma pohlavími a jedno je mu odstraněno, není zcela jisté, zda bylo odstraněno to správné a ponecháno mu bylo to, které je v souladu s jeho psychikou. Může se pak stát, že taková operace je pro člověka spíše pohromou než pomocí, protože z něj touto operací mohou udělat muže s tělem ženy a naopak. Jaký orgán dítěti odstranit rozhodovali dříve lékaři podle sociálních kritérií, když byl penis příliš malý, odstranili jej a pohlaví dítěte určili za ženské, podmínkou však také byla schopnost родit.

I dnes se o problému oboupohlavnosti většinou mlčí nebo dochází k operativnímu zákroku ještě v dětství a takové dítě může mít později vážné psychické potíže. Lékaři se souhlasem rodičů (právních zástupců) mohou určit pohlaví a odstranit genitálie druhého, přičemž později se jedinec identifikuje s opačným pohlavím, než o jakém rozhodli lékaři. Tím

⁹ Houdek Lukáš, Bohyně z periferie, *Nový prostor*, Praha, č. 401, s. 6-7, ISSN: 1213-1911

¹⁰ Fafejta M., *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*, Věrovany, Jan Piszkiwicz, 2004, s.39

se de facto zařadí mezi transsexuály. Mnoho intersexuálů se nedokáže zcela identifikovat pouze s jedním z pohlaví, přesto jsou schopni žít spokojený život. Ve většině evropských zemí byly operace prováděné dětem již zakázány.

1.1.3. Transvestitismus

Často mylně zaměňovaný pojem, opět se jedná o poruchu identity, ovšem v jiném smyslu. Tělesná i psychická stránka je v souladu, ale jedinec má potřebu převlékat se do šatů opačného pohlaví. Týká se převážně heterosexuálně orientovaných mužů a lze jej považovat za odnož fetišismus. Muži jsou sexuálně vzrušeni, obléknou-li si ženské šaty. Pojem transvestitismus přeneseně souvisí s pojmem travestie a mnohdy bývá mylně označován za totéž. Travestité jsou muži, kteří se rovněž oblékají do ženských šatů, ale ne za účelem ukojení potřeby, nýbrž pro zábavu. Počet transvestitů lze těžko určit, protože jsou méně identifikovatelní a méně organizovaní než transsexuálové. K jejich nižší viditelnosti přispívá i převládající heterosexuální orientace a běžný manželský život.¹¹

1.2. Sexuální chování

Jedná se o vnější projev sexuality zahrnující veškeré projevy vedoucí k uspokojení sexuální potřeby. Sexuální chování je ovlivněno sexuální identifikací a sexuální orientací. Heterosexuálové mají zpravidla sexuální vztah pouze s osobami opačného pohlaví, ovšem za určitých podmínek se jejich sexuální chování může změnit na homosexuální. Je-li jim zamezen styk s osobami opačného pohlaví – např. ve věznici, armádě, mohou prožít homosexuální vztah. Homosexuální chování projevující se u heterosexuálů je spíše výjimečné, ne však vyloučené. Může se jednat o experiment, zvědavost apod., kdy dojde ke styku s osobou stejného pohlaví, ale nejedná se o trvalý stav. Jako bisexuální chování je označováno takové chování, kdy je jedinec schopen styku s oběma pohlavími dlouhodobě. Bisexuální chování bývá spojováno i s lidmi, kteří se necítí být vázáni morálními normami.¹²

¹¹ *Vláda české republiky* [online], Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgenderové menšiny v ČR, s. 11, dostupné online z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rfp/vybory/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf

¹² A. Brzek, J. Poledníčková-Mašlová, *Třetí pohlaví?*, Praha, Scientia Medica, 1992, s. 22

1.3.Sexuální orientace

Pojem označující zpravidla trvalý stav projevující se náklonností k jednomu z pohlaví. Obvykle se jedná o pohlaví opačné – heterosexuální orientace. Jde-li o náklonnost ke stejnému pohlaví, jedná se o homosexuální orientaci a je-li náklonnost přibližně stejná k oběma pohlavím, hovoříme o bisexuální orientaci. Sexuální orientace je v podstatě neměnný stav. Změna orientace je možná ve výjimečných případech u lidí, kteří nemají orientaci zcela jasně vyhraněnou. Procházka ve své publikaci *Coming out* z roku 2002 srovnává sexuální orientaci a sexuální chování a identifikaci:

	orientace	chování	identifikace
heterosexuální	96%	90%	95 – 97%
homosexuální	4%	2 – 3%	2 – 3%
bisexuální	méně než 1%	8%	1%

Tab. 1: Odhady četnosti jevů v populaci

Podle těchto odhadů se mnohem více lidí chová homosexuálně než jich ve skutečnosti je homosexuálně orientovaných. Může se jednat o výše zmiňované experimenty či hledání sebe sama. Naopak ne každý homosexuálně orientovaný jedinec se homosexuálně také chová. Tento rozdíl nevysvětlit tím, že někteří homosexuálové dobrovolně žijí v celibátu nebo vedou manželský život se ženou. Zajímavé je také srovnání počtu bisexuálních jedinců s počtem bisexuálního chování, kdy se bisexuálně chová mnohem více lidí, než jsou skutečně bisexuální. Toto může být vysvětleno sexuální otevřeností, mnoho žen se chová bisexuálně a mají sexuální styk s jinou ženou a svým partnerem. Ženská bisexualita, respektive ženské bisexuální chování se postupně stává společensky tolerovaným a v některých případech i vyžadujícím.

1.3.1. Heterosexualita

Sexuální orientace typická pro většinu společnosti, jedná se o citovou a erotickou přitažlivost k opačnému pohlaví. Tato sexuální orientace je mnohými chápána jako jediná správná a normální. Fafejta uvádí, že „heterosexualita je ve společnosti normativní. Určuje sociální normy a hodnoty, jsou jí podloženy tradiční sociální instituce jako manželství a rodina.“¹³ Dále také uvádí, že heterosexualita by nemohla být normou bez homosexuality.¹⁴

¹³ Fafejta M., *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*, Věrovany, Jan Piskiewicz, 2004, s. 76

¹⁴ Tamtéž, s. 79

Heterosexualita je velmi silně zakotvena jako jediná normativita, proto je tak obtížné pro jedince s odlišnou sexuální orientací fungovat v heterosexuální společnosti zcela přirozeně. Fakt, že heterosexualita je dosud společensky uznávána jako jediná správná orientace má za následek to, že se menšinově orientovaní bojí přiznat svou orientaci a projevit ji.

1.3.2. Homosexualita

Sexuální orientace označující trvalou citovou a erotickou preferenci osob stejného pohlaví. Výraz poprvé užil Benkert v roce 1869 a označil jím lásku k osobě stejného pohlaví. Za homosexualitu je dnes označován trvalý neměnný stav.¹⁵ Homosexuálně orientovaný muž je označován jako gay (z angl.) a homosexuální žena jako lesba. Homosexuální orientaci bude věnována pozornost v několika následujících kapitolách této práce, protože se jedná o menšinovou sexuální orientaci, která je ale v opozici většinové (heterosexuální) nejvýznamnější a nejčastěji vyskytovanou menšinovou sexuální orientací. Podle výsledků prováděných sociologických a sexuologických průzkumů se za homosexuální považuje 0,3-0,9% mužů a 0,3-0,6 % žen. Tato čísla ovšem nemusejí odpovídat skutečnosti, protože se jedná pouze o osobní vnímání jednotlivých osob. Podle odhadů je počet homosexuálů v české společnosti mnohem vyšší, nejčastěji se hovoří o 4-6%.¹⁶ Lidé s homosexuální orientací bývají často i v dnešní době diskriminováni v různých oblastech, viz. další kapitoly.

1.3.3. Bisexualita

Tato sexuální orientace má název odvozený ze slov *bi* = dvojitý a *sexus* = pohlaví, termín poprvé vyslovil Darwin a označoval jím jedince, kteří mají zároveň obě pohlaví. Dnes se tímto termínem označuje sexuální orientace lidí, kteří jsou přitahováni oběma pohlaví mi přibližně ve stejné míře. Bisexuálové nemají vyhraněnou orientaci jsou schopni pohlavního života s ženou i s mužem.¹⁷

Názorů na bisexuální orientaci je mnoho. Je to poměrně sporný typ orientace. Někteří psychoanalytici dříve tvrdili, že bisexualita je vrozená všem lidem a až později na základě

¹⁵ Procházka Ivo, *Coming out, průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*, [online], STUD Brno, Praha; Gay iniciativa, 2002, s. 19, ISBN: 80-238-8850-1, dostupné z: <http://www.gejt.cz/images/stories/dokumenty/cteni/comingout2002.pdf>

¹⁶ *Kolik je homosexuálů a transsexuálů*, publ. 19. 9. 2012, online, Praha, © 2001 - 2013 V2, ISSN 1214-4452, dostupné z: <http://www.004.cz/kolik-je-homosexuálu-a-transsexuálu>

¹⁷ A. Brzek, J. Poledníčková-Mašlová, *Třetí pohlaví?*, Praha, Scientia Medica, 1992, s. 14

vlastní identity a v souladu s genitáliemi je zformována monosexualita – tedy vyhraněná orientace na jedno pohlaví. Jedinec tedy vytěsňuje jedno se zaměřením ze svého vědomí.¹⁸ I někteří sexuologové jsou dnes k bisexualitě značně kritičtí. Teorie vrozené bisexuality vycházejí také z toho, že v ženském těle se vyskytuje mužský hormon testosteron a naopak v mužském těle ženský estrogen a jejich zastoupení ve větší či menší míře může přispívat k bisexualitě. Zastoupení těchto hormonů v těle je určujícím znakem pro sexuální orientaci.

Naproti tomu některé teorie tvrdí, že bisexualita prakticky neexistuje a jedná pouze o experimenty heterosexuálů ze zvědavosti. Řada homosexuálů ve snaze svoji homosexualitu potlačit má zkušenost i s opačným pohlavím, přesto se nedá říci, že jsou bisexuální. Může se jednat o zvědavost, snahu odlišit se či chvilkovou nikoliv trvalou záležitost. Nejenže je dnes bisexualita považována za normu, je akceptována a někdy dokonce vyžadována. Mnoho žen tvrdí, že jsou bisexuálky, ale zda toto vychází skutečně z jejich přirozenosti, může být zpochybnitelné. Často se pouze snaží vyhovět svému partnerovi a svolí k sexu s jinou ženou a partnerem zároveň, v tomto případě se ovšem nejedná o bisexualitu jako takovou.¹⁹

Neexistují statistiky, lze jen ztěžko určit výskyt bisexuality ve společnosti. Neexistují ani komunity sdružující výhradně bisexuály, ti se proto hlásí se k homosexuálním hnutím.

V 50. letech se bisexualitou zabýval Kurt Freund, světoznámý sexuolog, který mimo jiné přispěl k dekriminálnímu homosexualitě u nás. On i jeho následovníci v podstatě tvrdí, že bisexuální je ten, kdo má sexuální vztahy s oběma pohlavími zároveň nebo v krátké době. (Brzek, Poledníčková-Mašlová, 1992)

Zařadíme-li bisexualitu jako orientaci mezi heterosexualitu a homosexualitu, jedná se tedy o orientaci, kdy je jedinec schopen navázat stejné citové a sexuální vztahy jak s muži, tak s ženami a tato orientace je mu zcela přirozená, tedy se s ní narodil. K úplnému uspokojení potřebuje mít paralelně vztahy s oběma pohlavími. Takových lidí je ve společnosti pravděpodobně velmi málo. Bisexualita je méně viditelná než homosexualita a její výskyt je odhadován pouze na 1%. Podle výzkumu jsou bisexuálové méně oblíbení u homosexuálů. Nechtějí s nimi navazovat dlouhodobé vztahy. V ČR není možné mluvit o existenci nějaké bisexuální komunity. V lesbických organizacích se sice pohybuje množství bisexuálních žen,

¹⁸ Freund Kurt, *Homosexualita u muže*, Praha, Státní zdravotnické nakl., 1962, s. 33

¹⁹ G. Murín, P. Weiss, *Abeceda tělesné lásky*, Praha, Triton, 2004, s. 36

avšak nikdy nevznikla specializovaná organizace nebo sekce, která by bisexuální ženy sdružovala.²⁰

Shrnutí

V této kapitole byly vymezeny základní pojmy a typy sexuálních orientací a variací. Je zřejmé, že nelze s určitostí zjistit četnost těchto lidí ve společnosti. Všechny tyto jevy však patří do kategorie menšin a nejčastěji jsou označováni jako sexuální menšiny. Pro řadu lidí jsou tito lidé devianti a srovnávají je se sexuálními poruchami jako je pedofilie, zoofilie apod. Podstatný rozdíl je nutné vidět v tom, že intersexuálové, transsexuálové, bisexuálové i homosexuálové mohou vést zcela běžný a spokojený život, který nijak nenarušuje a neohrožuje společnost, proto nelze v žádném případě spojovat s uvedenými sexuálními poruchami. Považují rovněž za velmi důležité rozlišovat sexuální chování a sexuální orientaci, obzvláště dnes, kdy mnoho heterosexuálů vykazuje homosexuální chování a značně nabourávají stereotypy a jejich homosexuální chování může často negativním způsobem ovlivnit názory společnosti na homosexualitu a bisexualitu. Snaha pochopit ty, kteří se narodili jako intersexuálové nebo transsexuálové by mohla vést k jejich snazšímu fungování ve společnosti.

²⁰ *Vláda české republiky* [online], Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgenderové menšiny v ČR, dostupné online z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf

2. Sexuální orientace v dějinách

Homosexualita patří k lidstvu od jeho počátků, její projevy byly v určitých obdobích, jako např. ve starověkém Řecku zcela normální a společensky dokonce i žádoucí a naopak např. ve středověku byly jakékoliv homosexuální styky tvrdě trestány. Láska k opačnému pohlaví existovala vždy, bylo pouze otázkou společenské tolerance, jak moc se mohli homosexuálové ke své orientaci veřejně přiznávat.

2.1. Starověké Řecko

Období datované přibližně od roku 800 př. n. l. do doby nástupu Justiniána I. a křesťanského středověku. Toto období bylo velice otevřené projevům sexuality a na základě ideálu krásy muže, byla dokonce homosexualita velmi podporována a její veřejné projevy byly považovány za zcela běžné a žádoucí. Ideálem byl mladý krásný muž s intelektuálními a uměleckými sklony. Mít takového mladého muže jako milence bylo společensky vnímáno jako čest a znak mužnosti. Starší muž byl pro tyto duchaplné a krásné mladíky jakýmsi průvodcem, patronem a rádcem. Muži projevovali svou lásku zcela veřejně a výjimkou nebylo ani uzavírání sňatků mezi muži. Starší muž sváděl a namlouval si mladšího muže a pro mladíkovu rodinu to byla velká prestiž. Neměl-li mladík svého staršího průvodce, bylo to pro něj až ponižující. Sexuální styk mezi těmito dvěma muži byl naprostou samozřejmostí. Ovšem taková to otevřenost se týkala pouze mužů. Ženy v tomto období neměly příliš dobré postavení, jejich úkolem bylo porodit silného zdravého a krásného chlapce, který byl vychováván pro muže. Mužská homosexualita se stala v době antiky velmi módní záležitostí. Muži dbali na svůj vzhled, potlačovali přirozenou mužnost, pečovali o sebe a snažili se, být přitažliví pro ostatní muže. Kult krásného muže je patrný z literatury, výtvarného umění apod. Např. Homérovy eposy *Ílias* a *Odysea* - není v nich sice přímo popsán homosexuální vztah ve smyslu tělesné lásky, ovšem přátelství mezi Achillem a Patroklosem je popisováno velmi intenzivně jako nevšední citové pouto a lze z toho usuzovat, že přesahovalo hranice běžného přátelského vztahu.²¹

V řecké mytologii se vyskytuje mnoho krásných mladých silných mužů, jimž jejich půvab přinášel štěstí a moc. Důraz na krásu se v této době kladl snad ještě více než dnes.

²¹ J. Fanel, *Gay historie*, Praha, Dauphin, 2000, s. 30

Dokonce i olympský vládce Zeus se nechal očarovat krásou mladíka jménem Ganymédes, kterého unesl a udělal si z něj vlastního služebníka na olympských hostinách a učinil jej nesmrtelným. Navzdory nesouhlasu jeho ženy Héry si mladíka nechával pro různá další potěšení. Tento mýtus o Ganymédovi se stal v Řecku ospravedlněním pro lásku dospělých mužů k mladším chlapcům. Ganymédes je dodnes považován za jednu z hlavních homosexuálních postav. I trojce známých antických filozofů – Sokrates, Platón a Aristoteles se podle německého historika Hanse Lichta, nevyhnuli lásce k mužům a podléhali vášním ke svým žákům.²²

Ve starověkém Řecku jsou rovněž patrné vlivy východních kultur, kde byla homoerotika rovněž běžná. Staré indické obrazy či eposy zachycují lásku mezi osobami stejného pohlaví. Podle indické mytologie byla běžná i bisexualita a řada indických bohů je zobrazována jako oboupohlavní (hermafrodité). U Řeků oboupohlavní orientaci nacházíme u mytologické postavy Hermafrodíta, syna bohyně Afrodíty a posla bohů Herma, do kterého se zamilovala nymfa Salmakis, vyprosila si ho u bohů a jejich těla navždy splynula v jedno.

Lesbická láska v době Antiky nebyla rozhodně tolik opěvovaná a žádaná, což plyne z toho, že ženy v době Antiky neměly rovné postavení s muži ani v jiných oblastech. Neznamená to, že lesbická láska neexistovala, ale ženy byly v této době považovány jen za ploditelky mužů a neměly rovné postavení. Veškerá pozornost byla směřována k mužům a byla jim tolerována homosexualita i bisexualita. O existenci lesbické lásky se dozvídáme pouze díky básničce Sapphó, která je nazývána ženským Homérem a jako první ve svém díle opěvuje lásku mezi ženami. Sapphó založila na ostrově Lesbos i jakýsi internát pro dívky, nazývaný Múseion, který byl místem vzdělávání dívek z aristokratických rodin.

2.2. Středověk

V období středověku byla homosexualita zcela odsuzována a zakazována. Její veřejné projevy byly naprosto nemyslitelné. Souviselo to nepochybně s rozmachem křesťanství a významným postavením církve hlásající a uznávající pouze heterosexuální vztahy. Přesto i z této doby je známa řada homosexuálních umělců. Veřejně projevená homosexualita byla trestána podobně jako čarodějnictví a kacířství. (Helminiak, 2007). Homosexualita byla

²² J. Fanel, *Gay historie*, Praha, Dauphin, 2000, s. 39-46

označována za sodomii, podobně jako např. zoofilie a byla trestána mučením či upálením. Trest smrti byl ve středověku často využíváný.

Homosexuální styk byl ve většině států posuzován obdobně jako styk se zvířetem či mrtvolou. Trestný na základě tohoto zákona byl i mimomanželský styk, masturbace nebo incest. Vše pod hrozbou smrti. Veškerý sexuální styk, který nebyl určen k rozmnožování, byl zakázaný. Justinián I. homosexualitu kriminalizoval stejně jako cizoložství. Zákon proti gayům zneužíval i k nepohodlným osobám. Pokud se potřeboval zbavit politických protivníků, stačilo je obvinít z homosexuality a následně je mohl legálně krutě mučit či rovnou zabít. Ostatně během mučednických praktik užívaných později i církevními hodnostáři se lidé přiznávali k činům, jež nespáchali. To však neznamená, že by gayové přestali existovat. Homosexualita však musela probíhat zcela skrytě. Začala vzkvétat gay prostitute a to obzvláště v chudších městských čtvrtích. Mnozí bohatí tajně navštěvovali chudé prostitutky a hojně využívali jejich služeb pro ukojení vlastní touhy. Přesto, že právě církev později homosexuální a jiné nemravné sexuální praktiky trestala, nebylo výjimkou, že homosexuální styky udržovali právě i kněží a kněžky. Vše opět zcela tajně, ale mladí žáci kněžích byli zneužíváni podobně jako mladíci v antice.

Během renesance vynikala řada umělců, u nichž se předpokládá, že byli homosexuálové. Jeden z nejslavnějších byl třeba Leonardo da Vinci, který si své učence vybíral spíše podle vzhledu než talentu. Rovněž z díla významného malíře Michelangela Buonarrotiho se dá usoudit, že i on byl okouzlen mužskou krásou. Jeho kresba s názvem *Únos Ganyméda* to může potvrdit. Rovněž mezi šlechtici probíhali různé sexuální orgie. Na panovnických sídlech se mnohdy za zdmi odehrávali hostiny a bály, jejichž součástí byly všemožné sexuální radovánky, kde měla své místo i homosexualita.

Po mnoho staletí byla situace pod vlivem církve stejná. Změnu k lepšímu přinesl až císař svaté říše římské Josef II., který se zasloužil o řadu pozitivních reforem od zrušení nevolnictví, reformu školství, po reformu trestního práva, kdy byl téměř zrušen trest smrti. Řada jeho reforem byla proti církvi. Zákon *Constitutio Criminalis Josephina*²³ rozlišoval politické a kriminální delikty. Masturbace a nemanželský styk nebyly kriminálním činem a homosexualita byla považována za přestupek a trestem bylo bičování či uvěznění nikoliv trest smrti.

²³ trestní zákoník z roku 1776 vydaný za vlády Josefa II., značně upravující dosavadní trestní právo, první zákoník zavádějící inkviziční řízení

Během 18. a 19. století vzkvétala homosexualita opět převážně v řadách umělců a filozofů. Malíř Gustav Klimt často nacházel inspiraci v lesbické lásce, stejně jako mnoho dalších méně známých malířů. Mezi literární umělce z této doby, o nichž je známo, že byli milenci, patří francouzští „prokletí básníci“ Paul Verlaine a Arthur Rimbaud.²⁴

2.3. Období 20. století a homosexualita v českých zemích

Homosexualita byla nadále považována za trestnou. A snaha potlačit homosexualitu byla stále velká. Začátkem 20. století se sexuálním chováním začala zabývat medicína a psychologie. Poprvé se hovoří o homosexualitě konstituční a homosexualitě získané. Konstituční nebo-li vrozená homosexualita byla považována za duševní poruchu a doporučovalo se léčení. V některých evropských státech (Itálie, Belgie, Francie...) byl homosexuální styk dekriminální. Někde byla zákonem trestána láska gayů, nikoliv však láska lesbická.

Během druhé světové války zažívali homosexuálové opět těžké časy. Podobně jako ostatní menšiny byli i oni po obvinění z homosexuálního chování posláni do koncentračních táborů. V koncentračních táborech byli homosexuálové označováni růžovými trojúhelníky. A často jim byla prováděna kastrace nebo podstupovali „speciální léčbu“, která pro mnoho z nich končila smrtí. Adolf Hitler chtěl zcela vymýtit homosexuály kastrací nebo smrtí v plynových komorách. Podle německých nacistických zákonů byla homosexualita označována jako morální delikt.²⁵

I po válce byla homosexualita v ČSSR nadále trestná. Prakticky stále platil zákon č. 117/1852. V hlavě č. 14 tohoto zákona „O násilném smilstvu, zprznění a jiných těžkých případech smilstva“ byla upravována homosexualita v §129 jako trestná. Tento zákoník z roku 1852 platil na území ČR až do roku 1950. V tomto roce byl přijat nový trestní zákon č. 86/1950 Sb., který upravoval v §241 následující: „*Pohlavní styk s osobou stejného pohlaví: 1) Kdo se pohlavně stýká s osobou téhož pohlaví, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok. 2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, dopustí-li se činu uvedeného v odstavci 1 a) s osobou mladší než osmnáct let, nebo b) za úplatu. 3) Kdo*

²⁴ Prokletí básníci – skupina básníků z konce 19. století. Vztah mezi P. Verlainem a A. Rimbaudem byl komplikovaný a skončil nešťastně – Verlaine opustil rodinu, aby mohl žít s Rimbaudem, avšak později vztah skončil, když Verlaine postřelil Rimbauda a byl odsouzen na 2 roky ve vězení.

²⁵ Fanel, *Gay historie*, Dauphin, Praha, 2000, s. 311

se nabídne k pohlavnímu styku s osobou téhož pohlaví za úplatu, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.“²⁶

Skutečné a první změny k lepšímu se homosexuálové dočkali až roku 1961, kdy nabytí účinnosti nový zákon č. 140/1961 Sb., který zrušil tresty za oboustranně dobrovolný homosexuální styk mezi osobami staršími 18-ti let. Homosexuální chování upravoval §244 takto: *„Pohlavní styk s osobou téhož pohlaví 1) Kdo se po dovršení osmnáctého roku svého věku pohlavně stýká s osobou téhož pohlaví mladší než osmnáct let, nebo kdo se pohlavně stýká s osobou téhož pohlaví, zneužívá její závislosti, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let. 2) Stejně bude potrestán kdo a) za pohlavní styk s osobou téhož pohlaví přijme nebo poskytne úplatu, nebo b) pohlavním stykem s osobou téhož pohlaví budí veřejné pohoršení.*“²⁷ (Seidl a kol., 2012)

Díky oborům jako je psychiatrie a sexuologie se postupně lidem s odlišnou sexuální orientací otevírali možnosti mít stejná práva jako heterosexuálně orientovaná většina. MUDr. Kurt Freund a MUDr. Karel Nedoma patřili k významným lékařům, kteří tvrdili, že homosexualita by neměla být trestná, pokud se jedná o styk mezi dospělými osobami a není třeba ji léčit. Léčit by se měli pouze ti, kteří měli pohlavní styk s nezletilým. Jako léčbu ovšem doporučovali kastraci. (Freund, 1962) Homosexuálové však nadále byli značně znevýhodňováni, veřejné projevy homosexuality byly nežádoucí, žádné veřejné sdružování gayů či leseb neexistovalo. Neoficiálně však existovalo v Praze několik klubů a později diskoték a barů, kde se homosexuálové scházeli.²⁸

Nejpodstatnější změnu přinesl až rok 1990, kdy byla homosexualita v ČSR učiněna rovnoprávnou s heterosexualitou. Nový trestní zákoník z tohoto roku zrušil §244 a stanovil věkovou hranici pro heterosexuální i homosexuální styk na 15 let. Nově upravoval homosexuální styk §242 Zákona č. 175/1990 Sb.: *„(1) Kdo vykoná soulož s osobou mladší než patnáct let nebo kdo takové osoby jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let. (2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na osobě svěřené jeho dozoru, zneužívaje její závislosti. (3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li*

²⁶ § 241 zákona č. 86/1950 Sb.

²⁷ § 244 zákona č. 140/1961 Sb. in J. Seidl a kol, *Od žaláře k oltáři*, Brno, Host, 2012, s. 257

²⁸ J. Fanel, *Gay historie*, Praha, Dauphin, 2000, s. 450

činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví. (4) Odnětím svobody na deset až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.“ Z právního hlediska byla konečně homosexuálům přiznána stejná práva jak o ostatním. Dlouholeté snahy odsuzovat a potlačovat homosexualitu však zakořenili ve společnosti stále odmítavé postoje vůči svobodným projevům. Většinová společnost považovala lidi s odlišnou sexuální orientací stále za nenormální, jejich chování za nemorální a odmítala přijmout homosexuály za rovnocenné.

2.4. Homosexualita po roce 1990 v ČR

Už brzy po roce 1989 vzniklo Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů (HRHO) a sdružení nazvané LAMBDA. Obě tato hnutí se spojila v roce 1990 ve Sdružení organizací homosexuálních občanů v České republice (SOHO). Hnutí SOHO se snažilo změnit veřejné mínění, jeho členové vydávali časopis SOHO revue, pořádali výstavy, zapojili se rovněž do boje proti AIDS. Počátkem 90. let byl AIDS považován za nemoc homosexuálů, což se SOHO snažilo vyvrátit. Nemoc vyvolaná virem HIV souvisí s rizikovým sexuálním chováním nejen homosexuálním, ale stejně tak heterosexuálů. Preventivní programy, poskytování různých informací a snaha o odstranění diskriminace byla součástí práce SOHO. Hnutí sdružovalo homosexuály a pořádalo kulturní akce, spolupracovalo s médii. V Českém rozhlasu Radiožurnálu byl od roku 1998 pravidelně vysílán pořad BONA DEA, magazín o čtyřprocentním světě a tématem homosexuality se začala zabývat i televize v nejrůznějších diskuzních pořadech apod.²⁹

Po roce 1995 byla snaha gay a lesbických hnutí dosáhnout možnosti uzavírat registrovaná partnerství. Byly pořádány filmové festivaly s homosexuální tematikou, pochody a veřejné besedy na téma odlišné sexuální orientace. V roce 2001 došlo k transformaci SOHO na Gay iniciativu v České republice. Vedle toho existovala i menší gay a lesbická hnutí. Roku 2002 vznikla G-liga zaměřená v podstatě výhradně na prosazení registrovaného partnerství. Později se změnila na občanské sdružení s názvem Gay a lesbická liga (GLL). K přijetí zákona o registrovaném partnerství došlo v roce 2006.³⁰

²⁹ J. Fanel, *Gay historie*, Praha, Dauphin, 2000, s. 454-459

³⁰ Zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství

Shrnutí

Homosexualita má za sebou naprosto protichůdná období. Velmi trefně to vyjádřil název knihy *Od žaláře k oltáři* od J. Seidla a kol. Homosexuálové zažili velmi drsné zacházení, od trestů smrti přes mučení po různé drastické pokusy o léčbu. Trvalo dlouhá staletí, než byla homosexualita uznána jako sexuální orientace a zrovnoprávněna s heterosexuálové. Před několika lety by bylo nemyslitelné, aby homosexuální páry tvořili zcela legitimní pár a mohli žít spokojený život podle svých představ. V mnoha státech je homosexualita stále tabu a společensky je zcela zavržována. Česká republika však patří k zemím, kde mají homosexuálové podle zákonů rovnoprávné postavení a mohou vést zcela svobodný život, jestli to tak funguje i v praxi však není zcela jednoznačné. Historie zanechala ve společnosti mnoho negativního, proto dodnes jsou homosexuálové společensky přijímání s rozpaky.

3. Fenomén homosexualita

Homosexualita jako menšinová sexuální orientace dnes již není považována za úchylku či deviaci. Homosexuálové mohou žít zcela svobodně a projevovat svou lásku stejně jako heterosexuální většina. Jak je patrné z předchozích kapitol, trvalo velmi dlouho, než společnost přijala a uznala homosexualitu jako běžnou a homosexuálům byla přiznána rovnoprávnost. Ve skutečnosti se však homosexuálové stále řeší mnoho situací, kdy musí svou orientaci skrývat, potlačovat a nemohou svobodně vyjádřit svou přirozenost. Homosexuální orientace v žádném případě není sexuální porucha. Za sexuální poruchu lze označit pouze egodystonní orientaci, kdy si jedinec není jistý svou orientací, nedokáže se s ní vyrovnat a to mu činí psychické potíže.³¹

3.1.Příčiny homosexuality

Ani dnes není zcela jasné, co je příčinou homosexuality a dalších sexuálních odchylek. Podle nejnovějších poznatků medicíny a dalších věd se předpokládá, že všechny tyto odchylky jsou vrozené. Co skutečně stojí za homosexualitou, v tom se neshodnou ani všichni odborníci, existuje i celé řada odlišných názorů.

3.1.1. Vrozená homosexualita

Zkoumání homosexuality a bisexuality přineslo nové poznatky o tom, že se jedná o geneticky dané jevy a konečně vyřadilo tyto fenomény ze stínu deviací a sexuálních zhýralostí. Jedná se o biologické dispozice, které v podstatě není možné změnit. Dodnes si ani odborníci nejsou zcela jisti, co přesně určuje sexuální orientaci. V prenatálním období přibližně ve 2.-3. měsíci dochází k sexuální diferenciaci (rozlišení) vnitřního genitálu, zevního genitálu pak ve 3.-4. měsíci.³² Během jednoho týdne dochází k hormonální nevyváženosti. Dříve se předpokládalo, že u mužské homosexuality se jedná o nedostatek testosteronu a pomocí dodávání tohoto hormonu do těla se snažili lékaři homosexualitu léčit. Bezvýsledně. Novější názory se přiklání k tomu, že se může jednat o odlišnou reakci mezimozku na tento

³¹ Procházka Ivo, *Coming out, průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*, [online], STUD Brno, Praha; Gay iniciativa, 2002, ISBN: 80-238-8850-1, dostupné z: <http://www.gejt.cz/images/stories/dokumenty/cteni/comingout2002.pdf>

³² P. Janošová, *Homosexualita v názorech současné společnosti*, Praha, Karolinum, 2000, s. 27

hormon.³³ Byla provedena řada výzkumů se snahou zjistit příčinu sexuální orientace a sexuálního chování s různými výsledky. Může se jednat o nedostatečnou hladinu hormonů během těhotenství u matky. V roce 1990 provedl zajímavý výzkum L. Kaplan, který měřil výskyt testosteronu v prenatálním období v 13.-15. týdnu. U plodů mužů homosexuálně orientovaných zjistil podstatně menší podíl testosteronu než u mužů heterosexuálních a u homosexuálních žen byla hladina testosteronu vyšší.³⁴

3.1.2. Vliv výchovy a prostředí

Existuje významný počet odborníků, kteří se shodují na tom, že společnost a prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá, může podstatně ovlivnit jeho sexuální orientaci. V rámci procesu socializace, se formuje lidská osobnost ve všech směrech a v mnoha hlediscích je tak dítě velmi ovlivnitelné. Přijímá za vlastní to, co vidí u ostatních, převážně u rodičů a blízkého okolí. V naší společnosti jsou děti vychovávány zcela heterosexuálně a přibližně do tří let věku dítěte lze velmi intenzivně vytvářet takové podmínky, které mají vliv na pozdější rysy. Není však jisté, zda je možné ovlivnit takto i sexuální orientaci jedince. Pravděpodobně u dětí, které se narodí již s určitými genovými dispozicemi k homosexualitě nelze pak významně výchovou ovlivnit. Objevují se ale i názory opačné. Dr. I. Bieber zjistil, že homosexualitu ovlivňují vztahy s rodiči. Homosexuální muži podle Biebera byli velmi citově fixováni na matku, mohl jim chybět mužský vzor. Také L. Yablonsky uvádí, že sexuální vývoj chlapců velmi významně ovlivňuje vztah s jejich otcem a většina gayů neměla ke svému otci dobrý vztah. Mnoho homosexuálů vyrůstalo v úplně zcela běžné rodině a přesto výchova a vliv rodičů neměly žádný vliv na sexuální orientaci jejich potomka. V době dospívání podle některých psychologů může homosexualitu způsobit nedostatek lásky. Jedná se pak ale spíše o přechodný stav, než homosexualitu trvalou. Jedinec se může zamilovat do osoby stejného pohlaví v důsledku kompenzace chybějící lásky matky (u žen) či otce (u mužů).³⁵ Lesby jsou mnohdy ženy, které v dětství byly pohlavně zneužity svým otcem či jiným mužem, nebo zažily týrání od muže. Lásku k ženám v nich mohl vyvolat strach nebo silně zakořeněná nenávist k mužskému pohlaví.

Většina dnešních odborníků se shoduje na tom, že homosexualita je výsledkem biologických (genetika a vývoj v prenatálním období) a společenských faktorů. Největší podíl

³³ A. Brzek, J. Pondělíčková – Mašlová, *Třetí pohlaví?*, Praha, Scientia medica, 1991, s. 60

³⁴ J. Zvěřina, *Lékařská sexuologie*, s.121 in viz. pozn. 21

³⁵ L. Yablonsky, *Otcové a synové*, Praha, Portál, 1995, s. 176-178

na sexuální orientaci má genetika, ale vliv výchovy a prostředí může orientaci do určité míry ovlivnit. V období dospívání si je většina lidí již své orientace vědoma a dochází k procesu přijetí své orientace a sebe přijetí.

3.2. Muži versus ženy

Hovoříme-li o homosexualitě jako o menšinové sexuální orientaci, zahrnujeme ženy i muže. Většina dříve provedených výzkumů se však týkala spíše mužů než žen. Mužská homosexualita je mnohem více prozkoumána a o ženské sexualitě, která velmi dlouho stála v pozadí, se začalo hovořit později. Lesbická láska existovala, ale nebyla tak nápadná jako mužská láska a nebyla jí věnována pozornost. Prvním, kdo zkoumal ženskou homosexualitu, byl americký lékař A. C. Kynsey, který se snažil zjistit počet lesbických žen. Došel k závěru, že zcela homosexuální vztahy upřednostňuje pouze 1% z dotazovaných žen. Ovšem až 13% žen uvedlo, že má homosexuální zkušenost.³⁶ Ženy svou orientaci neměly možnost přiznat veřejně jako muži. Postavení žen obecně bylo vždy horší a až postupně se situace zlepšila až na úroveň dneška. Ženy mají stejná práva a stejně mohou projevit svou lásku. Situace se dokonce poněkud otočila a ženská homosexualita je společensky přijímána lépe než mužská. Ženy žijící v páru jsou méně nápadné, vyhledávají trvalejší vztahy založené na citu, muži jsou promiskuitnější. Z výzkumů rovněž vyplývá, že až 56% žen prožilo sexuální vztah s mužem a teprve po té navázaly vztah s ženou. V souvislosti s tímto je nutné dodat, že ženská bisexualita je tak častější než mužská, ale určit vymezení u obou orientací je, jak již bylo popsáno výše, složité.

3.3. Coming out

Někteří lidé již v dětství cítí, že jsou „jiní“, ale teprve později v době puberty si zcela uvědomí svou odlišnost. Přibližně od jedenácti let hovoříme o dospívání. Nastává složité období hledání sebe sama, jedná se o proces vyrovnávání se s vlastním vzhledem, vlastním tělem a následně hledáním partnera. Mezi 11. a 20. rokem probíhají velké změny v lidském mozku, vzniká až 30.000 nových spojení za minutu, protože mozek potřebuje pracovat ještě efektivněji. Mnoho lidí si právě v tomto věku zcela uvědomí svou sexuální orientaci

³⁶ A. Brzek, J. Pondělíčková – Mašlová, *Třetí pohlaví?*, Praha, Scientia medica, 1991, s. 88-89

a prožívají tak ještě víc zmatku než ostatní dospívající. Zjistí-li, že je přitahují lidé stejného pohlaví, musí se s tím vyrovnat nejprve sami, což je velmi náročné, pokud byli od dětství vychováni v tradičním modelu – žena+ muž. Kladou si řadu otázek směřujících k vlastnímu tělu, vlastnímu já, identitě. Řeší vztahové problémy. Mnozí ve snaze změnit svou orientaci sexuálně experimentují, nechtějí se totiž smířit s tím, že jsou homosexuální. Vyrovnávání se se svou sexualitou a vytváření sexuální identity a následné přijetí své orientace je první část coming outu. Existují i takoví jedinci, kteří žijí v heterosexuálním svazku, protože se sami nechtějí smířit se svou orientací nebo se tím snaží skrýt pravou orientaci před okolím. Někteří si svou orientaci uvědomí až v dospělosti po té, co žili s opačným pohlavím. To se týká převážně žen, které si nejsou jisté svou orientací a mají tendence být bisexuální. Podle sexuologa Ivo Procházky nepatří do žádné skupiny, protože bisexualita je homosexuální komunitou odmítána jako narušování zájmů komunity.³⁷

Po té, co si člověk ujasní, že je homosexuál a přijme sám sebe, dochází k druhé fázi procesu, a sice přiznání své orientace rodině nebo širšímu okolí. Obvykle má dospívající strach z přiznání, protože si uvědomuje, že může své rodiče zklamat a s jeho orientací se nebudou chtít smířit. Někdy svou orientaci tají, jsou i případy, kdy mladí lidé řeší svůj problém s orientací i sebevraždou. Rodinné vztahy a rodinná atmosféra jsou pro člověka, který se rozhodne odhalit svou menšinovou sexuální orientaci velmi zásadní. Jinak tuto informaci přijme rodina katolická žijící na malé vesnici než otevřená bohémsky žijící rodina ve velkém městě. Rozhodne-li se mladý gay či lesba sdělit veřejně přiznat svou orientaci, je to velmi důležitý krok v jejich životě. To, jak reaguje nejbližší okolí na jeho coming out může mít velmi zásadní vliv na jeho další život. Fáze přijetí a smíření se s tím, že jejich potomek je homosexuál, nebývá snadná ani pro rodinu. Řada rodičů se nedokáže smířit s tím, že jejich potomek je homosexuál, hledají chyby sami v sobě a může dojít k citovému odcizení, hádkám a naprostého odmítnutí. Důležité je, aby rodiče neobviňovali ani sebe ani své dítě a přijali to jako fakt, který se nedá změnit. Dalším krokem je přijmou sám sebe, uspořádat si hodnoty. Mladý homosexuál, který se vyrovnal se svou orientací a je rozhodnut ji veřejně přiznávat všem, musí počítat s tím, že nebude mít jednoduchý start. Ztratí mnoho kamarádů, lidé si na něj budou ukazovat a posmívat se. Společnost totiž stále není zcela tolerantní a ten, kdo se vymyká normalitě je vždy přijímán s velkými rozpaky. Ze všech stran všeobecně slýcháme, jaké chování je správné. Diktát společnosti určuje, že normální je pouze heterosexuální vztah

³⁷ Procházka Ivo, *Coming out, průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*, [online], STUD Brno, Praha; Gay iniciativa, 2002, ISBN: 80-238-8850-1, dostupné z: <http://www.gejt.cz/images/stories/dokumenty/cteni/comingout2002.pdf>

a homosexuálové jsou devianti, postoj k homosexualitě vytvořený médii a společností je stále velmi homofobní. Homosexualita zkrátka ani dnes není považována za normální jev.

3.4. Homosexuální vztahy

Jakmile si člověk přizná svou orientaci a vyrovná se s ní, nastává další nelehké období, a sice navazování vztahů a hledání partnera. Většina gayů i leseb touží po trvalém svazku s jednou osobou. Mají ale složitější situaci než heterosexuálové, kteří mohou navazovat vztahy kdekoliv a bez obav. Často se homosexuál zamiluje do svého kamaráda/kamarádky, kteří však nejsou homosexuální. Pokud mu to přiznají, riskují tím ztrátu přátelství. Většina homosexuálů se vzhledově nijak neliší od heterosexuálů, ale existují jakési rozpoznávací signály, podle kterých může homosexuál usoudit, že se setkal s homosexuálem. Dnes mají homosexuálové díky internetu poměrně více šancí na seznámení a navázání trvalého vztahu. Existují gay či lesbické seznamky, kluby, komunity, kde se mohou scházet a projevovat zcela svobodně a navzájem se podporovat. Pozná-li mladý homosexuál, že není sám, pomůže mu to často se také lépe smířit se svou orientací. Janošová uvádí několik modelů homosexuálního života. Jako první zmiňuje život v celibátu, pro který se často rozhodují osoby z náboženských důvodů. Tato varianta není příliš častá. Jako další uvádí variantu manželství, ke kterému může přistoupit homosexuál ze společenských důvodů. Dlouholeté spokojené manželství, ale není téměř možné. Často se ženatý homosexuál chová bisexuálně a má paralelní vztahy s osobami stejného pohlaví, což s sebou nese riziko přenosu pohlavních chorob. Poslední variantou je homosexuální partnerství. Tato varianta je pochopitelně pro homosexuály nejlepší, nemusejí před svým partnerem nic skrývat a mohou prožívat stejně intenzivní a intimní láskyplný vztah. Sexuologové se shodují na tom, že stabilnější jsou vztahy lesbické než vztahy dvou mužů, což je vysvětlováno tak, že ženy mají obecně větší touhu po dlouhodobém citovém poutu a věrném vztahu než muži, kteří jsou více promiskuitní a spíše než citové uspokojení hledají uspokojení sexuální. Homosexuální soužití může fungovat zcela obdobně jako heterosexuální. Některé homosexuální páry mohou mít částečně rozdělené role, kdy jeden z partnerů představuje ženu a druhý muže. Tento model rozdělení rolí se vyskytuje stejně u lesbických párů jako u gay párů. Více se ale vyskytuje rovnost partnerů, kdy oba plní domácí povinnosti stejně. Homosexuální partneři řeší stejné vztahové problémy, jako páry heterosexuální.³⁸

³⁸ Janošová Pavlína, *Homosexualita v názorech současné společnosti*, Praha, Karolinum, 2000, s. 52-59

Společensky je lépe přijímaný vztah dvou žen, než vztah dvou mužů, přesto, že pod pojmem homosexualita si většina lidí představí dva muže. Lesbická láska byla vždy vnímána tolerantněji než gay láska.

3.5.Registrované partnerství

Od roku 2006 mají homosexuální páry možnost uzavřít registrované partnerství. Cesta k tomuto kroku byla velmi dlouhá a GL ligy o tuto možnost usilovaly prakticky již od 90. let. Uskutečnilo se několik pokusů. Václav Havel v roce 1995 prohlásil, že by mělo smysl zavést institut registrovaného partnerství. První předložený návrh zákona o registrovaném partnerství proběhl roku 1998., poslaneckou sněmovnou byl ale zavržen.³⁹ Homosexuálové se ale nevzdávali, vznikalo stále více GL komunit a aktivisté bojující za práva homosexuálů, SOHO a další dále usilovali o rovnoprávné postavení gayů, leseb a bisexuálů. Odpůrci tohoto zákona argumentovali nejčastěji tím, že dojde k narušení rodiny, manželství a šíření homosexuality. Tyto názory se objevují pochopitelně z řad KDU-ČSL a církví.⁴⁰ Homosexualita pronikala do médií, stále více lidí otevřeně hlásilo svou orientaci a téma registrovaného partnerství bylo stále řešené v diskusních pořadech. Neúnavný boj vedl především známý aktivista Jiří Hromada. Po několika pokusech a neúspěšných hlasování o přijetí zákona, 15. března 2006 Poslanecká sněmovna definitivně přijala zákon o registrovaném partnerství. Účinnost má pak tento zákon od 1. července 2006. Zákon upravuje podmínky pro vznik, neplatnost partnerství, práva a povinnosti partnerů a zánik partnerství.⁴¹

Registrované partnerství vzniká oficiálně zápisem do knihy o registrovaném partnerství na matričním úřadu, partnerství mohou uzavřít osoby starší 18 let, podmínkou je, že alespoň jeden z partnerů je občanem ČR. Partner je označován jako osoba blízká, je zařazen do první dědické skupiny, má právo zastupovat partnera v běžných záležitostech a má rovněž vyživovací povinnost v případě zániku partnerství. Partnerství je zapsáno v občanském průkazu i v jiných veřejných listinách, kde je vyžadován rodinný stav. Ostatní se řídí stejnými zákony jako manželství, pouze dochází k záměně slova „manžel“ za „partner.“ Zánik registrovaného partnerství se řídí občanským zákoníkem stejně jako zánik manželství před soudem. Na rozdíl od manželství nemají partneři stejné nebo zdvojené příjmení, nemají

³⁹ Fanel J., *Gay historie*, Praha, Dauphin, 2000, s. 460-464

⁴⁰ Seidl J. a kol., *Od žaláře k oltáři*, Brno, Host, 2012, s. 460

⁴¹ Zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství

společné jmění, nemají nárok na hrazení lékařské péče partnerce/partnerovi ze svého zdravotního pojištění, nemají nárok na vdovský/vdovecký důchod apod.⁴²

Od 1. července 2006, kdy zákon o registrovaném partnerství nabyl účinnosti do 31.prosince 2011 uzavřelo partnerství v ČR 1.288 homosexuálních párů. 107 z nich už také stihlo své partnerství ukončit. Registrované partnerství uzavírá více mužů než žen.⁴³

Zákon o registrovaném partnerství přinesl obrovský posun v celé historii homosexuálů. Od dob, kdy byli pro svou orientaci trestáni smrtí, uběhla řada dlouhých let, neúnavní aktivisté a bojovníci za mezilidská práva se nevzdávali a podařilo se dříve nepředstavitelné. Homosexuálové tím získali další právo a krok ke svobodnému a otevřenému projevu své přirozené orientace.

Shrnutí

Fenomén homosexuality postupuje stále více mezi společenská témata, kterým se nelze vyhnout. Homosexuálové mezi námi žijí a nelze očekávat, že budou svou orientaci skrývat nebo se budou snažit vést běžný život heterosexuála, když je to zcela proti jejich přirozenosti. Jsou to lidé, kteří jsou zcela normální, zdraví a je potřeba, aby byla homosexualita i bisexualita přijímána natolik přirozeně jako fakt, že se někdo narodí jako pravák a někdo jako levák. Dnešní moderní dobu považují za sexuálně velice otevřenou, proto se domnívám, že i témata LGBT mají v tomto ohledu snazší cestu k tomu, aby je společnost začala vnímat jako přirozená a postupně by lidé LGBT byly přijímáni naprosto samozřejmě.

⁴² *Srovnání práv povinností manželů a registrovaných partnerů*, [online], © 2003-2013, dostupné z: <http://www.glpartnerstvi.cz/strucne/srovnani-prav-a-povinnosti-manzelu-a-registrovanych-partneru.html>

⁴³ *Vloni vzniklo 177 nových registrovaných partnerství*, [online], publ. 22.1.2012, ISSN 1805-0506, dostupné z: <http://www.nakluky.cz/magazin/item/1427-vloni-vzniklo-177-novych-registrovanych-partnerstvi/>

4. Homosexualita a světová náboženství

Společnost pod vlivem náboženství zaujímá různé postoje k homosexualitě. Pochopitelně daleko hůře je vnímána homosexualita v zemích se silným náboženským přesvědčením. V zemích, kde má křesťanství velmi silné kořeny jsou homosexuálům dodnes upírána práva. Mezi takové země patří např. Polsko nebo Ukrajina. Obdobně jsou na tom i islámské země. V této kapitole je proto věnována pozornost třem hlavním náboženským směrům a jejich pohledem na homosexualitu.

4.1. Homosexualita versus křesťanství

Vztah církve k sexualitě byl vždy problematický. Od druhé poloviny 20. století lze pozorovat, snahu o vymezení názoru církve na problém homosexuality. Dle prohlášení *Persona humana* čl. 8 z roku 1975⁴⁴, je odlišována homosexuální orientace od homosexuálního chování. Toto v důsledku znamenalo, že je-li někdo homosexuálem, nemusí to znamenat, že je mravně vinen. Problém však nastává, pokud se začne člověk homosexuálně projevat a chovat. Toto potvrdila v roce 1983 i Kongregace pro katolickou výchovu.

Kongregace z roku 1979 hlásala, že člověk svou sexuální orientaci nemůže ovlivnit a není za ni zodpovědný. Tento otevřený postoj netrval dlouho a byl později opět pozměněn na názor, že i sama homosexuální orientace je „nositelům hříšnosti“. Církev nadále trvala na tom, že homosexuální chování je nemravné, přesto bojovala proti diskriminaci homosexuálů.

V současnosti církev homosexualitu stále považuje za nemravnou, což je však v nesouladu s ostatními zásadami víry. Je-li každý stvořen Bohem a Bůh miluje všechny bez rozdílu, nemůže přeci zavrhnout homosexuály. Stále jsou vedeny spory o tom, zda v Bibli najdeme odsuzování homosexuality. Na jedné straně stojí názor o jejím zatracení. V polovině 11. století, kdy byla homosexualita brána jako sodomie, se hovořilo o tom, že je dokonce

⁴⁴ *Persona Humana, Prohlášení Kongregace pro nauku víry o některých otázkách sexuální etiky*, [online], 2011, dostupné z: <http://teologietela.paulinky.cz/dokumenty/dokument/Persona-humana.html>

přímo odsouzena v Listu Římanům. Zajímavý byl také pohled na AIDS, který si mnozí vykládali jako trest seslaný Bohem za zcestnost. Druhým extrémem je názor, že Bible naopak vztahy mezi jedinci stejného pohlaví upřednostňuje. (Helminiak, 2007) Křesťanství hlásá lásku a milosrdenství, je otevřené všem lidem bez rozdílu, jak se ale cítí člověk, který je věřící a zároveň homosexuál?

Podle oficiálního vyjádření Církve adventistů sedmého dne, která je považována za liberálnější než církev římsko-katolická, může každý člověk žít v souladu s Božím slovem a každý má před Bohem stejnou hodnotu. Dále ovšem uvádí: „*Bible nevytváří žádný prostor pro homosexuální praxi a svazky. Pohlavní styky vně heterosexuálního manželství jsou zakázány (Leviticus 20:2-21, Římanům 1:24-27, 1. Korintským 6:9-11). Ježíš Kristus obnovil a potvrdil Boží stvořitelství řád. "Nečetli jste, že Stvořitel od počátku 'muže a ženu učinil je'? A řekl: 'Proto opustí muž otce i matku a připojí se ke své manželce, a budou ti dva jedno tělo'; takže již nejsou dva, ale jeden.*" (Matouš 19:4-6). Z těchto důvodů adventisté nepřijímají homosexuální praktiky a svazky.“⁴⁵ Dále v souladu s tímto vyjádřením uvádí, že: „*Manželství ustanovil Bůh v Ráji a Pán Ježíš je potvrdil jako celoživotní spojení muže a ženy ve společenství lásky. I když hřích narušil Boží ideál pro manželství a rodinu, rodinný svazek je ze všech lidských vztahů nejdůvěrnější, nejláskyplnější a nejposvátnější, proto rodiny potřebují prožít obnovu a reformu svých vztahů. Monogamní svazek muže a ženy v manželství je jediné morálně vhodné prostředí pro pohlavní styk nebo s ním související intimní a sexuální projevy. Jakékoli snižování tohoto zásadního stanoviska znamená obdobní snižování nebeského ideálu. Homosexualita je projevem znehodnocení a porušení lidských sklonů a vztahů, které s sebou vnesl do našeho světa hřích. Ačkoliv každý člověk podléhá hříšné přirozenosti, jsme rovněž přesvědčeni, že díky Boží milosti a podpoře společenství věřících může člověk žít v souladu se zásadami Božího slova. Jsme přesvědčeni, že všichni lidé bez ohledu na svou sexuální orientaci, jsou Božími dětmi. Nesouhlasíme s tím, aby se jakákoliv skupina lidí stala předmětem pohrdání, posměchu nebo dokonce zneužívání. Nicméně je naprosto zřejmé, že Boží slovo neschvaluje homosexuální životní styl. Neschvalovala ho ani křesťanská církev během dvoutisícileté historie.*“⁴⁶ Z tohoto vyjádření vyplývá, že je-li člověk homosexuál (případně bisexuál), musí se snažit svou orientaci

⁴⁵ CASD, *Stanovisko Církve adventistů sedmého dne k homosexualitě*, [online], Stanovisko Výkonného výboru Generální konference CASD 3.10.1999 v Silver Spring, USA a doplněno stejným výborem 15.10.2012 tamtéž, dostupné z: <http://www.casd.cz/wpimages/other/art5828/CASD%20a%20homosexualita.pdf>

⁴⁶ CASD, *Prohlášení o postoji k homosexualitě přijaté Výkonným výborem Generální konference 3.10. 1999*, [online], dostupné z: <http://www.casd.cz/wpimages/other/homosvazky.swf>

potlačít, aby mohl žít v souladu s Božím slovem. To znamená vzdát se sexuálních styků a jiných citových projevů s osobami stejného pohlaví. Není možné, aby člověk s odlišnou sexuální orientací žil v souladu se svojí přirozeností, pokud je zároveň věřící a chce následovat Boha. Musí se tedy vzdát víry v podobě, jakou hlásá církev nebo své přirozenosti.

V Bibli se vyskytuje velmi málo pasáží hovořících o homosexualitě, jsou zde ale některé texty, z nichž se dá usoudit, že jsou mířené proti homosexuálním stykům: „*Nebudeš obcovat s mužem jako s ženou. Je to ohavnost.*“⁴⁷ Část, kde se nachází tento text, je nazvána *Řád pohlavní čistoty* a kromě věty zavrhuující obcování muže s mužem je zde zavržena také nevěra, předmanželský sex či nahota. Všechny tyto jevy jsou dnes zcela běžné a nikdo se už tolik nepohoršuje nad předmanželským sexem či polonahými modelkami, tudíž by stejný přístup měl být i k homosexualitě, která je ale souzena přísněji než ostatní uvedené. V Bibli najdeme i text vyjadřující se k transsexualitě: „*Žena na sebe nevezme, co patří muži a muž neobleče, co nosí žena. Hospodin, tvůj Bůh má v ohavnosti každého, kdo tak činí.*“⁴⁸ Dále je zde uvedeno: „*Do Hospodinova shromáždění nevstoupí, kdo má rozdrčená varlata nebo uříznutý pyj.*“⁴⁹ Podle těchto textů by bylo patrné, že Bůh netoleruje transsexualitu, intersexualitu ani ty, kteří mají pouhou zálibu v převlecích opačného pohlaví. Je potřeba si však uvědomit dobu, kdy byla Bible napsána a za jakých okolností. Církev jsou naštěstí otevřené k diskuzím na téma sexuální orientace a názory kněží i představitelů jednotlivých církví se různí. Postoj k menšinovým orientacím a sexualitě je velmi často otázkou osobní interpretace a výkladu.

4.2. Islám

Významným světovým náboženstvím je stále rozrůstající se islám. Islámské právo Šaría je základem legislativy v mnoha asijských státech. Podle Koránu jsou v islámském světě povoleny sexuální styky pouze v manželství. Všechny ostatní jsou považovány za cizoložství a trestem za porušení je ukamenování či bičování. Náznaky homosexuálního chování jsou označeny za narušení a vzpuru proti Bohu. V Koránu sice není přímo zmínka o homosexualitě, ale lze předpokládat, že muslimové ji vnímají odlišně než třeba křesťané.

⁴⁷ Bible, Leviticus 18/22

⁴⁸ Bible, Deuteronomium 22/5

⁴⁹ Bible, Deuteronomium, 23/1

Předpokladem je, že muslim uzavírá manželství a plodí děti a jinou možnost prakticky nemá. Odehrává-li se homosexuální vztah, vždy zcela diskrétně. V islámu jsou pevně rozdělené mužské a ženské role, pokud tedy má muž homosexuální styk a je navíc v roli pasivní, plní tak ženskou úlohu a toto chování je bráno jako ostudné a nemorální. Homosexualita je spíš přehlížena a postavena na stejnou úroveň jako cizoložství a jakýkoliv styk mimo manželství.⁵⁰

4.3. Východní náboženství

Mezi nejvýznamnější asijská náboženství patří buddhismus a hinduismus. Jech učení je velmi složité a dělí se na mnoho dalších směrů a větví. Vztah k homosexualitě není tak jednoznačný jako u předchozích dvou náboženství. Vycházíme-li ze základních myšlenek buddhismu, kterých je pět a jedna z nich nabádá k vyvarování se nesprávného sexuálního chování, můžeme pouze usuzovat, že toto chování zahrnuje i homosexuální styk. "Sexuální pochybení" může být interpretováno, jako je nucený sexuální styk, sexuální obtěžování, obtěžování dětí a cizoložství. Homosexualita není výslovně uváděna jako nevhodné sexuální chování v žádném z Buddhových výroků zaznamenaných v Palijském kanónu (Tripitaka) a měla by tak být hodnocena stejným způsobem jako heterosexualita, v souladu s výše uvedenými zásadami. Podle buddhismu i hinduismu je homosexualita brána jako výsledek špatné karmy. Buddhovo učení vychází z toho, že homosexuální lidé měli v předchozích životech negativní vztah k opačnému pohlaví a v důsledku toho jsou nyní homosexuální.⁵¹ Nicméně Dalajláma, vůdce tibetského buddhismu v roce 1997 řekl, že jiné než penilně-vaginální sexuální aktivity jsou zapovězené, avšak že toto pravidlo platí pro buddhisty a ze společenského hlediska mohou být stejnopohlavní vztahy vzájemně prospěšné, příjemné a neškodné. Dalajláma jako bojovník za lidská práva nabádá k toleranci všech lidí bez rozdílu.⁵² Hindská kultura má obecně tolerantnější vztah také k různým sexuálním praktikám včetně styků mezi stejným pohlavím. Stačí se podívat na Kamasútru, starověký indický text o lidské sexualitě, doplněný mnoha obrázky, kde není výjimkou zobrazení stejnopohlavního styku či styku s více osobami najednou. Je pouze doporučováno, aby se kněží a lidé z vyšších kast zdrželi nevhodného sexuálního chování.

⁵⁰ P. Janošová, *Homosexualita v názorech současné společnosti*, Praha, Karolinum, 2000, s. 37-39

⁵¹ Lama Ole Nydahl, *Moudrost okamžiku*, Brno, Bílý deštník, 2006, s. 85-86

⁵² *Homosexuality and Buddhism*, [online], © 2004-2013 Religion Facts, dostupné z: <http://www.religionfacts.com/homosexuality/buddhism.htm>

5. Aktuální témata LGBT v České republice

Podívejme se nyní na několik témat souvisejících s lesbickou, gay, bisexuální a transsexuální tematikou (LGBT).

5.1. Komunity a sdružení

V České republice vznikalo po roce 1989 mnoho hnutí zastupujících práva homosexuálů, jako zmiňované SOHO apod. Dnes mezi nejvýznamnější sdružení patří STUD Brno, fungující od roku 1996 a nejprve patřilo pod SOHO. Jedná se o neziskové sdružení leseb, gayů a jejich přátel. Sdružení založili vysokoškolští studenti, posláním bylo pořádat přednášky, pomáhat lidem s homosexuální, bisexuální orientací a transgender menšinou.⁵³ Od roku 2000 pořádal STUD filmové přehlídky pod názvem *Duha nad Brnem*, z nějž se o dva roky později stal filmový festival *Mezipatra*, na kterém jsou každoročně promítány filmy s problematikou LGBT. Aktuálně se STUD věnuje podpoře leseb a gayů žijících v Brně, zapojuje se do veřejných aktivit boje proti šíření viru HIV, podporují mladé lidi v procesu coming outu, podílí se na organizaci průvodu hrdosti a tolerance v Brně a další.⁵⁴ Další významnou organizací je Gay a lesbická liga vznikla roku 2003 v Praze a jedná se o občanské sdružení, které zastupuje zájmy lesbické a gay komunity na politické rovině s cílem odstranit diskriminaci na základě sexuální orientace.

Vedle těchto dvou největších sdružení existuje řada menších komunit a skupin ve městech po celé ČR. Na tyto organizace se mohou obracet lidé se svými problémy, mohou se stát jejich členy. Sdružení pomáhají i rodinám lidí s menšinovou sexuální orientací. Na internetu je několik webových stránek, kam se mohou anonymně obracet lidé s různými otázkami, pro získání informací apod. velmi dobře funguje např. bengales.cz, drbna.cz, 004.cz a mnohé další.⁵⁵

⁵³ J. Seidl a kol, *Od žaláře k oltáři*, Brno, Host, 2012, s. 362

⁵⁴ STUD Brno, [online], © 1997-2013, dostupné z: <http://www.stud.cz>

⁵⁵ *Vláda české republiky* [online], Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgenderové menšiny v ČR, s. 50 – 53, dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf

Lidé transsexuální mají také své občanské sdružení, nazvané TransForum. Toto je otevřené pro všechny translidí i jejich rodiny, přátele a partnery. Zprostředkovává sociální, psychologickou, právní a medicínskou pomoc a podporu členům ve všech etapách života, bojuje proti diskriminaci transgenderů na pracovišti i v běžném životě.⁵⁶

Všechny tyto organizace jsou velmi významné nejen pro jejich členy a samotné menšinově orientované lidi, jejich rodiny a přátele, ale také pro celkovou společenskou osvětu, informovanost a veřejný boj za rovnoprávnost. Přispívají k tomu, že majorita má možnost prostřednictvím akcí pořádaných těmito organizacemi lépe pochopit situaci LGBT osob a problémy jejich života.

Mezinárodní organizace bojující proti diskriminaci osob kvůli sexuální orientaci jsou například International Gay and Lesbian Human Rights Commission, International Lesbian and Gay Association, Human Rights Campaign. I Amnesty International zahrnuje ve svých programech rovnoprávnost osob LGBT.⁵⁷

5.2.Problematika AIDS

Mnoho lidí je dodnes přesvědčeno, že AIDS je nemocí homosexuálů. Tento názor je velice povrchní a opět dokazuje to, jak málo je společnost informována a zároveň negativně zaujatá vůči gayům a lesbám. Skutečně se poprvé tato choroba objevila u mladých homosexuálních mužů v USA v roce 1981, kteří tehdy vedli velmi promiskuitní život. Virus HIV byl definován v roce 1983 na základě lékařských výzkumů a jako hlavní příčina přenosu byl označen pohlavní styk. Již v tuto dobu bylo mnoho heterosexuálních lidí v Africe nakaženo, jen se o tom nevědělo ve světě. V České republice byl zaznamenán první případ onemocnění AIDS v roce 1985 rovněž u muže s homosexuálním chováním.⁵⁸ AIDS získal nálepku nemoci homosexuálů a tato se drží dodnes.⁵⁹ Gayové byli označeni za největší přenašeče viru HIV. Z řad homosexuálů se ozývaly nesouhlasy a samotní homosexuálové vedli osvětu a propagovali bezpečný sex a partnerskou věrnost. Ovšem i nadále byla problematika AIDS a homosexualita spojována. Hrozba viru HIV a jeho šíření jistě přispěly

⁵⁶ Translidé 2003-2013, *TransForum*, [online], 2004, dostupné z: <http://www.translide.cz/transforum>

⁵⁷ Amnesty International, *Sexual orientation and tender identity*, [online], © 2013, dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/sexual-orientation-and-gender-identity>

⁵⁸ Stehlíková D. a kol., *Homosexualita, společnost a AIDS*, Praha, Orbis, 1995, s. 9

⁵⁹ *Homosexualita a aids*, [online], dostupné z: <http://www.ecn.cz/PRIVATE/logos/homaaid.htm>

k tomu, že v průběhu dalších let začali lidé snižovat riziko nákazy, snížila se promiskuita a lidé vyhledávali dlouhodobé svazky.⁶⁰ Velmi aktivně se homosexuální komunity zapojily do boje proti AIDS, již v roce 1983 vzniklo v USA GAYMEN HEALTH CRISIS (GMHC), v České republice se do boje proti AIDS zapojilo SOHO.⁶¹

V souvislosti s homosexualitou a nemocí AIDS zmiňují Stehlíková, Procházka a Hromada, proč je nutná rovnoprávnost homosexuality. Uvádí, že je to nezbytné proto, aby homosexuálové měli lepší podmínky k vyrovnání se se svou sexualitou a přijali svou sexuální orientaci, což podle nich povede ke snížení rizika nákazy virem HIV.⁶² S tím to mi nezbyvá než souhlasit. Domnívám se, že lidé vyrovnání se svou sexuální orientací nebudou vést promiskuitní život a naopak budou vyhledávat stabilní dlouhodobé vztahy. Toto se týká všech bez rozdílu sexuální orientace.

Homosexuálové mají zřejmě nadále vyšší riziko nákazy virem HIV, protože častěji střídají sexuální partnery a pokud provozují anální sex, toto riziko ještě stoupá. Pochopitelně tak lidé LGBT patří do rizikové skupiny, obviňovat pouze homosexuály s šíření viru HIV je ale nesmysl. V současné době je virem HIV v České republice nakaženo více než 1860 lidí a počet závratně stoupá.⁶³ Toto jsou ovšem pouze ti, kteří se nechali testovat a oficiálně svou nemoc přiznali, ve skutečnosti tak počet nakažených může být mnohem vyšší. Kolik je aktuální skutečný počet nakažených a kolik z nich jsou lidé nakažení homosexuálním stykem nelze v podstatě zjistit, ovšem podíl homosexuálů na výskytu nemoci AIDS postupem času klesá. Registrované partnerství, které dalo větší smysl dlouhodobému a věrnému vztahu dvou gayů či leseb může přispět ke snížení hrozby nákazy virem HIV.

5.3. Homosexuální páry a výchova dítěte

Homosexuálové stejně jako heterosexuálové mají přirozené rodičovské pudy a jak vyplývá z výzkumů, homosexuální páry chtějí mít děti. Ženy mají v tomto směru jistou výhodu. Pokud se lesby žijící v trvalém svazku rozhodnou mít dítě, může jedna z nich

⁶⁰ Janošová P., *Homosexualita v názorech současné společnosti*, Praha, Karolinum, 2000, s. 75

⁶¹ Stehlíková D. a kol., *Homosexualita, společnost a AIDS*, Praha, Orbis, 1995, s. 10 – 11, s. 20

⁶² Tamtéž, s. 13

⁶³ Neprašová V., Kopp M., *Roste počet lidí nakažených HIV. Letošní rok bude nejčernější v historii*, publ. 28.11.2012, [online], © 1997-2013 Český rozhlas, dostupné z:

http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/roste-pocet-lidi-nakazenych-hiv-letosni-rok-bude-nejcernejsi-v-historii--1142716

za účelem otěhotnění mít styk s mužem a pak porodit dítě aniž by dotyčný muž cokoliv věděl. Dítě pak ženy vychovávají společně. Ženy také mohou na rozdíl od mužů využít umělé oplodnění. Homosexuálové tedy ve většině případů vychovávají dítě z předchozích heterosexuálních vztahů. Otázka rodičovství homosexuálních párů není v české legislativě dosud řešena.

5.3.1. Adopce

Po uzákonění možnosti uzavřít registrované partnerství je výchova dětí homosexuálními páry logicky jedno z aktuálních témat. Osvojení dítěte není v České republice homosexuálním párům povoleno. Zákon o rodině uvádí: „*Osvojiteli se mohou stát pouze fyzické osoby, které zaručují způsobem svého života, že osvojení bude ku prospěchu dítěte.*“⁶⁴ Dále ovšem uvádí: „*Jako společné dítě mohou někoho osvojit jen manželé.*“⁶⁵ Osvojit dítě může podle tohoto zákona jednotlivec, tedy svobodná žena či muž a manželský pár. Registrovaní partneři ne. Znamená to tedy, že dítě lépe vychová svobodná matka či otec než homosexuální pár? Toto je značně diskriminační vůči párům žijícím v registrovaném partnerství. Rozhodnou-li se dva gayové či dvě lesby uzavřít registrované partnerství, které jim přinese značné výhody a práva, zároveň si tak uzavřou možnost osvojit si dítě společně.

Umožnění adopce dítěte homosexuálním párům se neseťká s příliš kladnými postoji většinové společnosti. Odpůrci argumentují tím, že děti potřebují mužský i ženský vzor v rodině. Dítě vychované homosexuálním párem by mohlo mít vypěstovaný negativní vztah k opačnému pohlaví, mohl by z něj vyrůst homosexuál nebo by mohlo mít problém se svou vlastní identitou. Ve škole by takové dítě mohlo být šikanováno a ostatní děti by se mu posmívali, že má dvě matky nebo dva otce. Podle studií amerických psychologů, kteří porovnávali děti vychovávané homosexuálními páry s dětmi vychovávanými páry heterosexuálními, nebyly zjištěny žádné specifické vývojové rozdíly mezi těmito dětmi po stránce inteligenční, psychologické i sociální. Nebyl zjištěn negativní vliv menšinové sexuální orientace na výchovu dítěte.⁶⁶ Ke stejným závěrům dospěla i v roce 2006 americká akademie pediatriů a další američtí a kanadští psychologové. Podle nich neexistuje žádný důkaz, že by děti vychovávané stejnopohlavními páry měly více problémů v jakékoliv oblasti.

⁶⁴ Zákon č. 94/1963 Sb., Zákon o rodině, §64

⁶⁵ Zákon č. 94/1963 Sb., Zákon o rodině, §66

⁶⁶ American Psychological Association, *Answers to you questions for a better understanding to sexual orientation & homosexuality*, [online], 2002, s. 5, dostupné z: <http://www.apa.org/topics/sexuality/orientation.pdf>

V České republice je zatím vedena diskuze na téma adopce homosexuálními páry žijícími v registrovaném partnerství. Podle výzkumu je v současnosti pro umožnění adopce 42% Čechů.⁶⁷ V roce 2008 podal brněnský STUD petici s názvem „Dobro dětí ve všech rodinách“ tehdejšímu ministrovi pro lidská práva a menšiny Kocábovi. V roce 2009 podala společnost Gender Studies analýzu, která poukazuje na rozpor mezi zákazem adopce registrovanými partnery a Evropskou úmluvou o lidských právech a základních svobodách v souvislosti s rozsudkem Evropského soudu pro lidská práva z ledna 2008.⁶⁸ Na tento soud se obrátila žena žijící v dlouhodobém svazku s ženou, které francouzský soud nepovolil adopci dítěte z důvodu absence mužského vzoru. ESLP rozhodl, že šlo o diskriminaci. Povolení adopce registrovaným partnerům je v režii každého státu bez ohledu na EU. Na základě rozhodnutí z roku 2009 je vyžadována novelizace zákona o registrovaném partnerství a zákona o rodině s jasných diskriminačních důvodů. Registrovaným partnerům v ČR není umožněno ani adoptovat dítě svého partnera z předchozího heterosexuálního vztahu přesto, že dítě společně vychovávají. Toto je možné např. v Dánsku, Belgii, Nizozemí či Španělsku.

Téma adopce dítěte párům žijících v registrovaném partnerství je tak dalším krokem v boji za práva sexuálních menšin. Nezbyvá jim než doufat, že tak jak po několika marných pokusech bylo uzákoněno registrované partnerství, podaří se jim prosadit i možnost adopce. Je poněkud nelogické, aby platil zákaz osvojení dítěte registrovanými partnery, když úředně nepotvrzené homosexuální páry mohou vychovávat dítě osvojené jedním z nich. Model tradiční rodiny dnes pomalu upadá, mnoho svobodných lidí vychovává dítě, mnoho dětí vyrůstá v problémové rodině nebo v ústavech. Řada z těchto dětí by se měla lépe, pokud by vyrůstali v rodině s rodiči stejného pohlaví, kteří by jim dali plnou lásku a péči. Toto ostatně potvrzují i výzkumy, které uvádí, že pro dítě je lepší, vyrůstá-li se dvěma rodiči, než pouze s jedním, přičemž nezáleží, jakého jsou rodiče pohlaví.

Shrnutí

Jednoznačným tématem, které je momentálně nejvíce aktuální, by mělo být řešení otázky adopce dítěte registrovanými partnery. Domnívám se, že otázka adopce je zcela

⁶⁷Karášková Ivana, *Adopce homosexuálními páry podporuje 42 procent Čechů*, [online], ©1999 – 2013 publ. 30.8.2012, dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/adopce-homosexualni-pary-pruzkum-drd-/domaci.aspx?c=A120829_213219_domaci_brd

⁶⁸GL partnerství, *Zákaz adopcí*, [online], © 2003-2013, dostupné z: <http://www.glpartnerstvi.cz/zakaz-adopci/>

na místě nejen proto, že se jedná o další logický krok po schváleném registrovaném partnerství, ale také proto, že ze společenské ho hlediska tím bude vyřešena i problematika stoupajícího počtu dětí bez rodičů žijících v dětských domovech. Jak vyplývá z dosavadních zahraničních výzkumů, neexistuje důvod obávat se této varianty. Naopak se dá předpokládat, že homosexuální pár vychovávající osvojené dítě dokáže zajistit dítěti dostatečně spokojený a kvalitní život, výchovu i péči lépe než, kdyby vyrůstalo v dětském domově. Je to ovšem téma natolik závažné, že je potřeba zvážit veškeré faktory a otázky, zda je na tuto skutečnost naše společnost připravena. Osobně si myslím, že by možnost adoptovat dítě registrovanými partnery mohla přispět i k tomu, že by homosexuálové spatřovali v dlouhodobém svazku a v uzavření registrovaného partnerství mnohem větší smysl, protože by jim přinesl další podstatnou výhodu a taktéž pro osvojené dítě by bylo velice pozitivní, pokud by vůči němu měli oba partneři stejná práva a povinnosti.

6. Diskriminace kvůli odlišné sexuální orientaci

Hlavním tématem této práce je diskriminace na základě sexuální orientace. V předchozí kapitole jsme narazili na diskriminaci v možnosti adopce dítěte RP, což je zřejmě nejviditelnější. Vedle toho však existuje další řada oblastí a jevů, prokazujících netoleranci vůči osobám LGBT. Podívejme se nyní blíže na oblasti, kde dochází k diskriminaci nejčastěji.

V České republice neexistují žádné statistiky o útocích na lidi z důvodu odlišné sexuální orientace. Nejčastěji se jedná o útoky verbálního charakteru, nemálo však dochází i k fyzickému napadení. Lidé takové útoky jen zřídka oznámí na policii, důvodem může být strach nebo obava z dalšího zesměšnění před policisty. Útok na jedince z důvodu jeho sexuální orientace není v Trestním zákoníku na rozdíl od rasově motivovaných činů řešen, příčina útoku by tak byla hledána jinde a důvod odlišné sexuální orientace by tak neměl na trestní sazbu vliv.⁶⁹ Diskriminaci lze rozdělit na přímou a nepřímou. Přímá diskriminace označuje jednání nebo zacházení s danou osobou méně příznivým způsobem, než by bylo zacházeno s jinou osobou v téže situaci. Nepřímá diskriminace je zdánlivě neutrální chování, ovšem s prvky znevýhodňující určitou skupinu nebo jedince (tato forma se nejčastěji týká osob se zdravotním postižením, kdy nejsou na pracovišti vytvořeny vhodné podmínky pro výkon práce – např. není bezbariérové vybavení). Za nepřímou diskriminaci homosexuálů lze označit fakt, že na rozdíl od manželů či jednotlivců nemohou registrovaní partneři společně osvojit dítě.

6.1.LGBT osoby a právo

V mezinárodním právu dlouho nebyla zahrnuta skupina lidí LGBT a v podstatě se o nich nemluvilo. V mezinárodních pramenech práva je zakotveno několik základních norem, které jsou platné všeobecně pro všechny bez rozdílu. Ve všeobecné deklaraci lidských práv vydané OSN roku 1948 jsou shrnuta základní lidská práva a svobody, ale nehovoří se v ní přímo o právech lidí s odlišnou sexuální orientací. V článku 2 se pouze píše: *„Každý má všechna práva a všechny svobody, stanovené touto deklarací, bez jakéhokoli rozlišování,*

⁶⁹ *Vláda české republiky* [online], Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgenderové menšiny v ČR, s. 20, dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rfp/vybory/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf

zejména podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.“⁷⁰

Až v roce 1993 menšina LGBT uznána jako specifická sociální skupina s oprávněním k získání uprchlického statusu, dojde-li k nucenému uprchnutí ze země kvůli persekuci, útokům či nelidskému zacházení z důvodu jejich sexuální orientace či genderové identity.⁷¹

V roce 2006 se poprvé téma práv osob LGBT objevilo na agendě Rady pro lidská práva (tehdy ještě Komise pro lidská práva), kdy Norsko předneslo jménem 54 států společné prohlášení, ve kterém vyjádřilo znepokojení nad porušováním lidských práv na základě sexuální orientace a genderové identity. Tímto okamžikem se v Radě pro lidská práva podařilo dosud vytěšňované téma dostat do popředí zájmů OSN. Společné prohlášení o ukončení aktů násilí a dalšího porušování lidských práv na základě sexuální orientace a genderové identity, bylo pak v roce 2011 podepsáno 85 státy a stalo se tak zároveň základem průkopnické rezoluce týkající se porušování lidských práv na základě sexuální orientace a genderové identity, která byla na půdě OSN schválena.⁷²

V legislativě České republiky mají gayové a lesby stejná práva jako všichni lidé. V Listině základních práv a svobod. Ovšem konkrétní ochrana práv homosexuálů je řešena až od roku 2009, kdy byl vydán antidiskriminační zákon. V §2 je uvedeno: „*Přímou diskriminací se rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru.*“⁷³ Z toho jasně vyplývá, že nikdo nesmí být jakkoliv diskriminován na základě své sexuální orientace a následně §7 téhož zákona uvádí i na základě sexuální identity. Ochrana před diskriminací je zajištěna v oblasti vzdělání, zaměstnání, zdravotnictví, služeb, bydlení aj.

⁷⁰ OSN, *Všeobecná deklarace lidských práv*, [online], 1948, dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>

⁷¹ Pražský studentský summit, *Ochrana práv leseb, gayů, bisexuálů a transsexuálů*, [online], AMO, 2011, dostupné z: http://www.studentsummit.cz/data/1320444212984HRC_OPLGBAT_XVII.-rocnik.pdf

⁷² Tamtéž

⁷³ Zákon č. 198/2009 Sb. Antidiskriminační zákon, dostupný z: http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=z198_2009#par1

6.2. Homosexualita v očích většinové společnosti

Jak zde bylo již v úvodu práce uvedeno, homosexualita není dodnes přijímána jako běžná součást lidské společnosti. Lidé automaticky předpokládají, že druhý člověk je heterosexuální, podvědomě vnímají heterosexualitu jako jedinou sexuální orientaci, jedná se o tzv. heteronormativitu. Vedle toho je nutné zmínit homofobii, což je také společensky rozšířený fenomén, jedná se o obavu a strach z homosexuálů (leseb, gayů, i bisexuálů a transsexuálů) a nepřátelský postoj k nim plynoucí z toho, že co je menšinové je špatné či nebezpečné. Homofobie může vyústit ve slovní či fyzické násilí vůči homosexuálům. Heteronormativita a homofobie jsou negativní společenské jevy, které jsou ovlivněné náboženstvím, kulturními aspekty, vzděláním, věkem apod.

Lidé nemají zcela správné informace o homosexualitě a podle průzkumu z roku 1998, který uskutečnili sexuologové J. Zvěřina a P. Weiss si pouze 21% lidí myslí, že homosexualita je přirozený projev lidské sexuality, přibližně 31% lidí ji považuje za nemoc a až 8% lidí ji považuje za zlozvyk, který by měl být trestán.⁷⁴ Tyto výsledky dokazují to, že názory většinové společnosti na homosexualitu jsou do značné míry velmi diskriminační a podle obou sexuologů ovlivňuje postoj lidí k menšinovým sexuálním orientacím do značné míry také náboženství a přetrvávající vliv církve.

Podle dalšího průzkumu CVVM z roku 2007 souhlasilo 69% dotazovaných s právem gayů a leseb uzavírat registrované partnerství (24% bylo proti). S manželstvím pro stejnopohlavní páry souhlasilo ovšem pouze 36 % (proti bylo 57%) a adoptovat děti by těmto párům umožnilo pouze 22% dotazovaných (67% bylo proti). Ze stejného průzkumu vyplynulo, že až 1/3 lidí by nechtěla mít za souseda homosexuála.⁷⁵ Oproti průzkumům z předchozích let došlo však u všech otázek k pozitivnímu posunu, ovšem stále jsou výsledky značně homofobní.

⁷⁴ Zvěřina J., Weiss P., *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*, Praha, Portál, 2001, s. 108

⁷⁵ *Vláda české republiky* [online], Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgnderové menšiny v ČR, s. 36, dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf

6.3. Nejčastější projevy a oblasti diskriminace na základě sexuální orientace

Pochopitelně v posledních letech dochází k pozitivnímu posunu a společnost zaujímá liberálnější postoj k lidem s odlišnou sexuální orientací. V důsledku klesajícího vlivu křesťanství v ČR, většímu prostoru v médiích, rostoucí otevřenosti a informovanosti dochází k postupnému zlepšování života lidí LGBT. Přesto však stále existuje řada oblastí, které těmto lidem znepříjemňují život a se kterými se musí střetávat ve svých životech. Diskriminace lidí na základě jejich sexuální orientace se těžko prokazuje, na rozdíl od etnických menšin či zdravotně postižených lidí, se mohou lidé s odlišnou sex. orientací snáz skrýt a svou orientaci nemusejí nikde veřejně odhalovat. Přes to všechno dochází v různých oblastech k diskriminaci na základě sexuální orientace. V České republice byl dosud proveden výzkum pod názvem: *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR* (Procházka a kol., 2003).

6.3.1. Dětství a dospívání

V době, kdy se formuje sexuální identita a později v během dospívání, kdy si již jedince uvědomuje svou odlišnou sexuální orientaci, dochází převážně ve škole k různým druhům šikany a násilí. V České republice neexistují sice žádné záznamy dokazující šikany na školách z důvodu sexuální orientace, ovšem nezdědká k ní dochází. Stejně jako se projevuje šikana z jiných důvodů, projevuje se i šikana dospívajících homosexuálů. Nejprve se jedná o slovní nářky, vtipy, posměšky, slovní urážky, typu „*teplouš, buzerant, přihřátec*“ apod. To dospívajícího pochopitelně uráží a může reagovat agresivně, obzvláště pokud sám v sobě není se svou sexuální orientací zcela vyrovnán. Slovní šikana může vyústit až ve fyzické napadení či sexuální obtěžování. Oběť však v mnoha případech mlčí a to z obavy, že zůstane nepochopena a naopak přispěje k dalším útokům. Naneštěstí ani šikana z řad pedagogů není výjimkou a někteří s ní mají svou zkušenost. Šikana na školách je velkým problémem, který obětem působí psychické problémy, o to horší následky může mít šikana z důvodu odlišné sexuální orientace, šikanovaného jedince může natolik negativně ovlivnit, že není v budoucnu schopen navazovat žádné intimní vztahy. Podle průzkumů provedených v USA a v některých státech západní Evropy bylo zjištěno, že LGB lidé jsou čtyřikrát častějšími

obětmi šikany než ostatní. Dokonce i heterosexuální studenti uvedli, že se stali obětmi šikany, protože se ostatní spolužáci domnívali, že by mohli být homosexuální. (Ryan, Rivers, 2003)⁷⁶

6.3.2. Zaměstnání

Další oblastí, kde se lidé ve velké míře setkávají s diskriminací na základě své sexuální orientace je pracovní trh. Na trhu práce se s diskriminací setkala 12% dotázaných a 25% dotázaných uvedlo, že se setkala s obtěžováním na pracovišti z důvodu své sexuální orientace. 13% dotázaných uvedlo, že byli dokonce propuštěni ze zaměstnání z důvodu své sexuální orientace. Přibližně 1/3 dotázaných uvedla, že z obavy diskriminace v zaměstnání svou sexuální orientací tají.⁷⁷ Přesto, že otázky sexuální orientace nesmí při přijímacím pohovoru padnout, protože se jedná o zcela soukromou věc, není výjimkou, že se někteří lidé setkali s nepřímými dotazy ohledně sexuální orientace. Řada homosexuálů se domnívá, že jim jejich sexuální orientace brání v kariérním postupu. Mezi nejčastější formy diskriminace na pracovišti patří slovní útoky, vtipy a narážky. Mnohem horší situaci, kdy se homosexuálové setkávají s homofobním jednáním mají ti, kteří již na první pohled mají rysy opačného pohlaví, tedy feminní muži či maskuliní ženy. U těchto lidí se předpokládá, že budou homosexuální, aniž by to nutně musela být pravda. Není, proto výjimkou, že i heterosexuálové se setkávají s útoky a posměchem jen proto, že se ostatní kolegové domnívají, že by mohli být homosexuální.

6.3.3. Zdravotnictví a veřejné služby

Z průzkumu z roku 2003 vyplynulo, že 7% dotázaných se setkala s diskriminací ve zdravotnictví, bližší forma diskriminace nebyla specifikována. 1/3 dotázaných tají svou sexuální orientaci před praktickým lékařem. 13% dotázaných uvedlo, že zažili diskriminaci ve veřejně využívaných službách – barech, restauracích apod.

Podle Procházky a dalších, kteří se podíleli na uvedeném dotazníku v roce 2003, je česká společnost poměrně tolerantní a Česká republika je jednou z nejvstřícnějších zemí Evropy. Přesto hluboce zakořeněná homofobie přetrvává u mnoha lidí i dnes. Nějakou formu

⁷⁶ Ryan C., Rivers I.: *Lesbian, gay, bisexual and transgender youth: victimization and its correlates in the USA and UK. Culture, health and sexuality*, s. 103-119, [Analýza gay, lesbické, bisexuální a transgender menšiny v ČR]

⁷⁷ Procházka I. a kol.: *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*, [online], 2003, Praha, Gay iniciativa v ČR, dostupné z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=256>

diskriminace zažil každý druhý homosexuál. Nejčastěji jde o slovní nářky, které nepřímo útočí na homosexuální jedince. Řada homosexuálů se setkala s diskriminací přímo ve vlastní rodině, kdy byl jedinec ponižován a slovně napadán, což potvrdilo 15% dotázaných.⁷⁸

Z dalších výzkumů vyplývá v podstatě to, že homosexuálové vnímají spíše diskriminaci skrytou, cítí, že se lidé baví za jejich zády, prohlížejí si je, vtipkují, nazývají je často urážlivými až vulgárními jmény. Mnoho lidí trpí zažitými předsudky a domnívají se, že gay je zženštilý typ s jemným hlasem, který o sebe přehnaně pečuje a lesba je velká žena, která naopak na svůj zevnějšek nedbá a vypadá jako muž. Toto je ale velmi omezená představa, která rozhodně neplatí.

6.3.4. LGBT a média

V době, kdy svět ovládají média, jsou názory lidí ovlivněny do značné míry právě informacemi, které jim tisk, rozhlas, televize či internet přináší. Někdy jsou tyto informace zkreslené, ničím nepodložené, přesto lidé přijímají bezmyšlenkovitě, co se jim nabízí. Stejně tak mnoho lidí si tvoří názor na homosexualitu pouze prostřednictvím obrazu podávaných v médiích. Můžeme naštěstí říci, že právě média značnou měrou přispívají k lepší informovanosti o problematice LGBT a díky tomu se postupně mění postoj k LGBT menšině pozitivním směrem. Za pozitivní lze považovat i to, že řada známých osobností či televizních moderátorů se otevřeně přihlásili k homosexualitě.

Filmový festival Mezipatra se zaměřuje na filmy s LGBT tematikou a ukazuje život těchto lidí v pravém světle, homosexuální tematika je také zařazována v programu festivalů Febiofest a Jeden svět.⁷⁹ Na rozdíl od komerčních filmů, kde jsou homosexuálové vyobrazeni jako zženštilé typy nebo nešťastní utrpení jedinci, ukazují tyto festivaly prostřednictvím filmů nebo dokumentů pravou tvář problematiky lidí s menšinovou sexuální orientací. To je nesmírně důležité, neboť prostřednictvím médií si lidé vytváří názory a postoje k daným tématům a veškeré mediální obrazy mohou významně ovlivnit a posunout společenské vnímání lidí s odlišnou sexuální orientací. Homosexuálové bývají čím dál častěji ve filmech jako ústřední postava (a naštěstí už vystupují jako běžní ničím se nelíšící lidé) je velký pokrok. Ve většině hraných filmů je ovšem téma homosexuality spojováno s negativními jevy jako například ve filmu Philadelphia, kde je ústřední postavou homosexuál nemocný AIDS

⁷⁸ Procházka I. a kol.: *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*, [online], 2003, Praha, Gay iniciativa v ČR, dostupné z: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=256>

⁷⁹ Putna C. M. a kol., *Homosexualita v dějinách české kultury*, Praha, Academia, 2011, s. 466

nebo v českém snímku Mandragora, jehož tématem je homosexuální prostituce a drogy. Není proto divu, že lidé homosexualitu spojují právě s těmito problémy a cítí se možná ohroženi a své obavy ventilují homofobním postojem a chováním.

V České republice vychází nově i magazín LUI, který je určen homosexuálům. Jedná se o moderní časopis, který kromě témat přinášejících informace o homosexualitě, o životě homosexuálů v Česku, ale také ve světě a nabízí homosexuálům i téma módy, kultury apod. Mimo jiné se snaží zobrazovat dnešní gaye a lesby takové, jací skutečně jsou a může tak přispět nepochybně přispět ke zlepšení života samotných homosexuálů, ale i lepšímu pochopení homosexuality majoritní společností. Veškerá media mohou mít velký podíl na tom, jak bude nadále problematika LGBT menšiny vnímána.

6.3.5. Pozitivní diskriminace?

Ačkoliv se může zdát, že osob s odlišnou sexuální orientací, potažmo v tomto případě homosexuálů, se pozitivní diskriminace netýká, ovšem opak je pravdou. Pozitivní diskriminaci lze charakterizovat jako zvýhodňující opatření k určitým skupinám, které se setkávají spíše se znevýhodněním a skutečnou diskriminací.⁸⁰ V posledních letech v České republice vzniklo několik nabídek cestovních kanceláří, které organizují zájezdy určené speciálně pro homosexuály. Homosexuálním párům slibují jim atraktivní destinace, kde nebudou muset skrývat svou sexuální orientaci a ubytování v tzv. „gayfriendly“ (lze přeložit jako přátelské ke gayům) hotelech.⁸¹ Osobně považuji tento krok cestovních kanceláří za velmi dobře promyšlený byznys plán, ale takovéto nabídky by mohly být označeny jako pozitivně diskriminační. Jen ztěžá si dovedu představit, že by například cestovní kanceláře přišly s podobným nápadem v případě jiných menšin, například menšiny romské. Vzhledem k tomu, že mnoho homosexuálů se věnuje kariéře, jsou často dobře finančně zajištěni a mohou si tedy tyto specializované zájezdy dovolit, což může být důvod pro vznik zájezdů pro homosexuály.

⁸⁰ Jandourek J., *Sociologický slovník*, Praha, Portál, 2007, s. 63

⁸¹ *Česko má první katalog zájezdů pro gaye a lesby. Je teprve třetí v Evropě*, [online], 2010, dostupné z: http://cestovani.idnes.cz/cesko-ma-prvni-katalog-zajejdu-pro-gaye-a-lesby-je-teprve-treti-v-evrope-1ni-/po-cesku.aspx?c=A100316_115148_igcechy_tom

Shrnutí

Je patrné, že lidé s odlišnou sexuální orientací musí čelit mnoha nelehkým situacím, kdy jsou kvůli své sexuální orientaci znevýhodňováni. Nejčastěji se s diskriminačním jednáním setkávají v oblasti zaměstnání, případně ve škole ještě jako děti. Homosexuální páry nejsou brány jako rovnocenné s heterosexuálními páry a někdy jsou homosexuálové nuceni svou orientaci tajit před širším okolím. Představa lidí o homosexualitě je zkreslená, lidé se domnívají, že homosexuální muž je zženštilý typ muže a lesbická žena vykazuje známky mužnosti, často proto kvůli vzhledu čelí diskriminačnímu jednání i lidé heterosexuální, o nichž se mylně ostatní domnívají, že by mohli být homosexuální. Domnívám se, že řada diskriminačních postojů a předsudků pramení z pouhé neznalosti a neochoty pochopit homosexualitu jako vrozenou a neměnnou sexuální orientaci, která ačkoliv je značně menšinová, musí být brána stejně přirozeně jako heterosexualita. Česká legislativa učinila mnoho zásadních kroků, které postavili homosexualitu na stejnou úroveň k heterosexualitě, v praxi ale ještě nejsou zcela respektovány a diskriminace na základě sexuální orientace se velmi těžko dokazuje. Málokterý homosexuál se rozhodne podat trestní oznámení, protože dopředu předpokládá, že se nedočká žádné reakce.

PRAKTICKÁ ČÁST

7. Dotazníková šetření

Vzhledem k tématu práce jsem se pomocí jednoduchých dotazníků pokusila zjistit situaci z pohledu heterosexuální společnosti a ve druhém dotazníku jsem oslovila ty, kterých se problém diskriminace může týkat, tedy homosexuály. V poslední části jsou uvedeny 3 rozhovory. Cílem obou dotazníkových šetření bylo, zjistit aktuální situaci na poli diskriminace z důvodu sexuální orientace a to nejprve jsme prvním šetřením zjišťovala pohled na odlišnou sexuální orientaci majoritní, tedy heterosexuální společnosti⁸² a ve druhém dotazníkovém šetření jsem oslovila menšinově orientované.⁸³ Protože jsem chtěla, aby téma diskriminace bylo komplexní, rozhodla jsem se pro formu dvou dotazníků, abych mohla porovnat názor majoritní společnosti s názory homosexuální minority. Zvolila jsem dotazníkovou metodu, protože tímto způsobem bylo možné získat během krátké doby jasné odpovědi od více lidí najednou.

7.1. Dotazníkový průzkum ve společnosti.

Cíle dotazníkového průzkumu

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, aktuální stav mezi lidmi v ČR, jak dnes vnímají homosexualitu, jaké mají názory na jednotlivé jevy spojené s homosexualitou a navázat na téma práce, tedy to, zda je česká společnost tolerantní či homofobní. Před začátkem sběru dat jsem si stanovila několik hypotéz, které mělo šetření potvrdit či vyvrátit.

Hypotézy

- 1) Předpokládám, že mladší generace je vůči homosexuálům tolerantnější.
- 2) Domnívám se, že česká společnost je celkově stále velmi homofobní.
- 3) Předpokládám, že většina lidí není ochotna tolerovat homosexuální lásku a její projevy n veřejnosti.
- 4) Předpokládám, že společensky je tolerovanější ženská homosexualita či bisexualita oproti mužské.

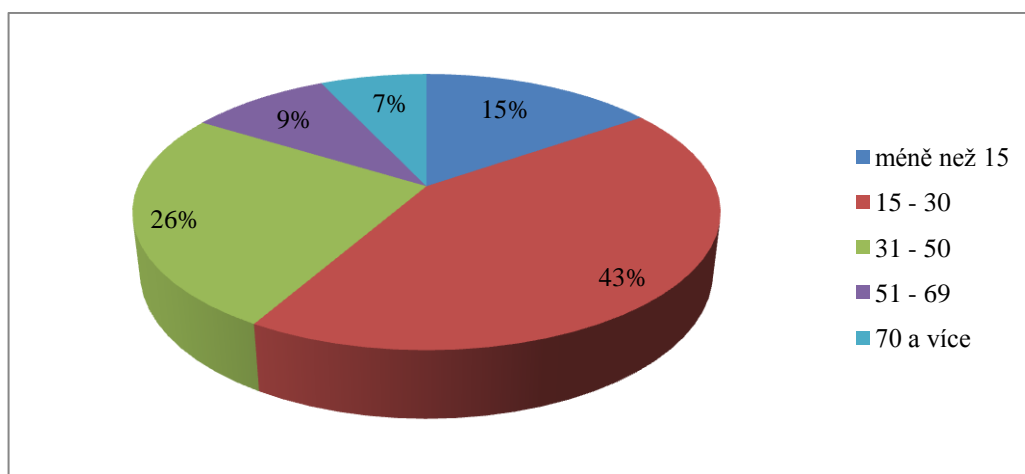
Na dotazník odpovědělo celkem 228 lidí, z toho 128 žen a 60 mužů. Všichni respondenti uvedli heterosexuální orientaci, což bylo pro daný dotazník klíčové.

⁸² Celý dotazník je uveden v příloze č. 1

⁸³ Celý dotazník je uveden v příloze č. 2

Vyhodnocení:

1. Souvislost věku a názorů na homosexualitu

Obr. 1 Věk respondentů

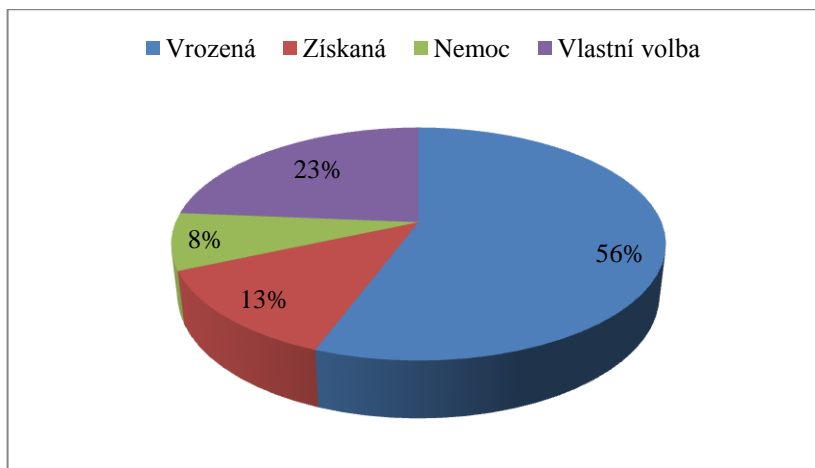
1. Výsledky tolerance homosexuality v souvislosti s věkem respondentů

	Méně než 15	15 - 30	31 - 50	51 - 69	70 a více
kladný	91%	78%	55%	45%	16%
neutrální	6%	14%	10%	10%	0
záporný	3%	8%	35%	45%	84%

Tab. 2: Odpovědi podle věku respondentů

Na otázku „*Jaký je váš postoj k lidem s odlišnou sexuální orientací?*“ odpověděla většina dotázaných kladně. Pouze lidé ve věku nad 70 let mají spíše záporný postoj k menšinovým sexuálním orientacím. Výsledky odpovědí potvrdily předpoklady, že mladší lidé jsou tolerantnější a většina z nich zaujímá kladný postoj k menšinovým sexuálním orientacím, než lidé starší. Nejtolerantnější postoj zaujímají lidé ve věku mezi 15 – 30 lety. Lze z toho vyvodit, že starší generace má v sobě více zakotveny vlivy z minulosti, jsou více konzervativní a jejich názory na problematiku mohou být pod vlivem náboženských a kulturních dogmat. Naopak mladší generace je více otevřená a není tolik ovlivněna křesťanskými tradicemi. Z uvedených výsledků vyplývá, že nejtolerantnější postoj k homosexualitě zaujímají lidé do 30ti let, nejméně tolerantní jsou lidé starší 70ti let.

V následujícím grafu jsou zaznamenány výsledky odpovědí na otázku možné příčiny homosexuality.

Obr. 2 Příčiny homosexuality

Na otázku „Co považujete za příčinu homosexuality?“ 56% (127) respondentů odpovědělo, že homosexualita je vrozená a není možné ji ovlivnit či změnit. 13% (54) respondentů se domnívá, že homosexualita vzniká v důsledku výchovy a kulturních zvyklostí a je získaná v průběhu dětství. 8% (29) považuje homosexualitu za nemoc, 23% (18) uvedlo, že sexuální orientace, tedy i homosexualita je vlastní volbou či rozhodnutím každého člověka.

2. Výsledky příčiny homosexuality v souvislosti s věkem respondentů

	Méně než 15	15 - 30	31 - 50	51 - 69	70 a více
Vrozená	75%	68%	48%	31%	48%
Získaná	14%	13%	15%	10%	5%
Nemoc	7%	2%	10%	7%	5%
Vlastní rozhodnutí	4%	17%	27%	52%	42%

Tab. 3: Odpovědi podle věku respondentů na možnou příčinu sex. orientace

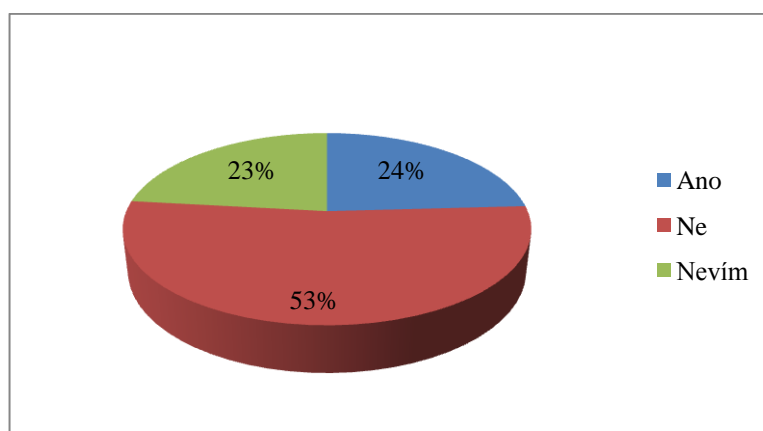
Většina dotázaných považuje sexuální orientaci za vrozenou a neměnnou. Poměrně velký počet lidí se domnívá, že homosexualita je věc volby a vlastního rozhodnutí každého člověka. Tento názor zastává přibližně polovina lidí starších 50ti let. Přesto, že dnes existuje řada důkazů o tom, že homosexualitu nelze označit jako poruchu či nemoc a nedá se tudíž léčit, stále se někteří lidé domnívají, že se o nemoc jedná. Často se vyskytoval i názor, že sexuální orientace může být ovlivněna výchovou a prostředím, ve kterém jedinec vyrůstá.

Přibližně polovina z dotázaných v dotazníku uvedla, že se může jednat o kombinaci více uvedených faktorů.

3. Názory na odlišnou sexuální orientaci všeobecně

Zde již není hodnocena otázka podle věku respondentů, ale všeobecně jsou shrnuty odpovědi všech respondentů.

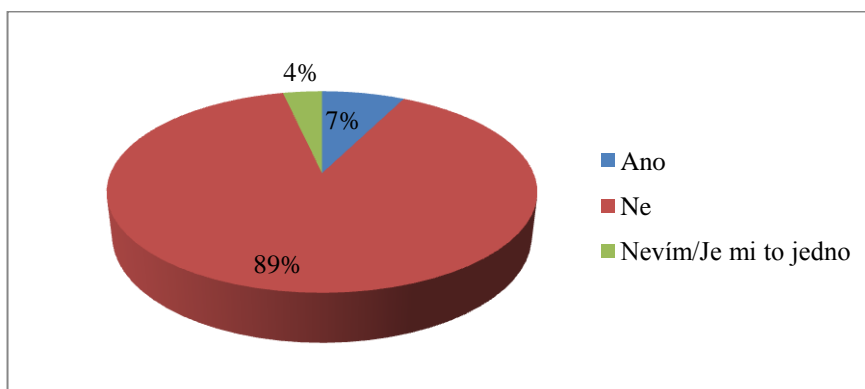
1. Myslíte si, že poznáte homosexuála podle vzhledu na první pohled?

Obr. 3 Homosexualita a vzhled

Na tuto otázku odpovědělo 24% (55 odpovědí) respondentů, že homosexuála poznají na první pohled. Jsou přesvědčeni, že homosexuálové mají určité charakteristické rysy, image, styl oblékání, chování apod. 53% (120 odpovědí) respondentů naopak odpovědělo, že podle vzhledu nelze určit sexuální orientaci člověka. 23% (53 odpovědí) si nejsou jisti, zda může vzhled napovědět sexuální orientaci.

2. **Vadilo by vám spolupracovat v zaměstnání s homosexuálně orientovaným?**

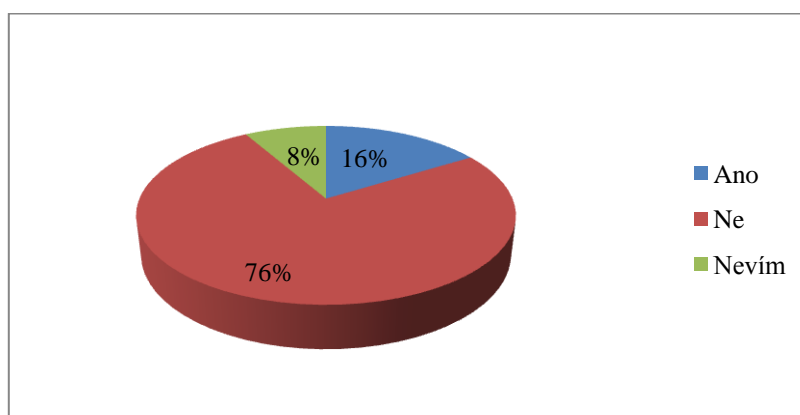

Obr. 4 Otázka spolupráce s homosexuálem

7% (17) respondentů odmítá spolupracovat s homosexuálem ve svém zaměstnání, většině lidí - 89% (203) by tato spolupráce nevadila.

Na doplňující otázku „Proč by vám vadilo spolupracovat s homosexuálem?“ odpovídali nejčastěji, že nevědí, necítili by se dobře, jeden respondent uvedl, že to již zažil a kolega byl velmi dotěrný a narušoval vztahy na pracovišti v mužském kolektivu. Dvakrát se vyskytla podobná odpověď ve smyslu, že nechtějí mít žádný kontakt s homosexuálem.

3. **Vadí vám, když se homosexuální páry projevují na veřejnosti jako běžný zamilovaný pár?**

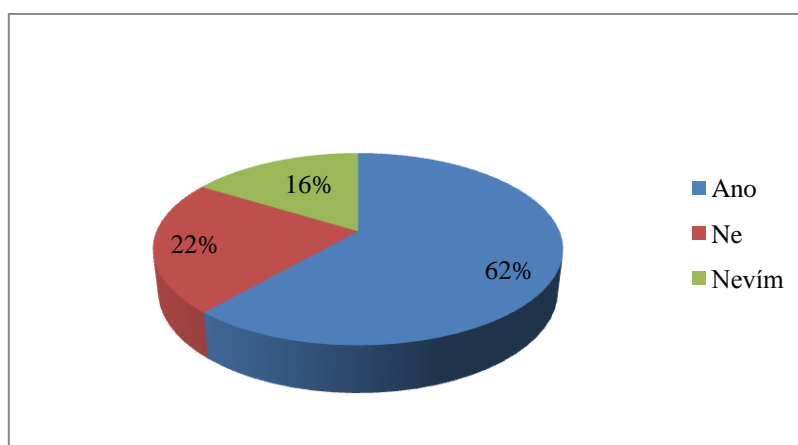

Obr. 5 Projevy homosexuálů na veřejnosti

82% (172) respondentů uvedlo, že nemají problém s projevy lásky homosexuálních párů na veřejnosti. Nevadí jim, pokud se drží za ruce a chovají se jako běžný zamilovaný pár. 16% (37) respondentů tyto projevy netoleruje a domnívají se, že na veřejnosti se homosexuální páry nemají projevovat jako pár. 8% dotázaných nemá vyhraněný názor na tuto otázku.

Na doplňující otázku „Proč vám tyto projevy vadí?“ Odpovídali tak, že se na to nechtějí dívat a mají si „to nechat na doma“ Vyskytly se odpověď, že je to nemorální a narušuje to společnost, není to normální apod.

4. Jste pro možnost adopce homosexuálními páry žijícími v registrovaném partnerství?

Obr. 6 Možnost adopce dítěte RP

Na otázku umožnění adoptace dítěte homosexuálním párem odpovědělo 62% (140) respondentů kladně, 22% (51) tuto možnost odmítlo a 16% (37) si nejsou jistí nebo nemají na tuto otázku jasnou odpověď.

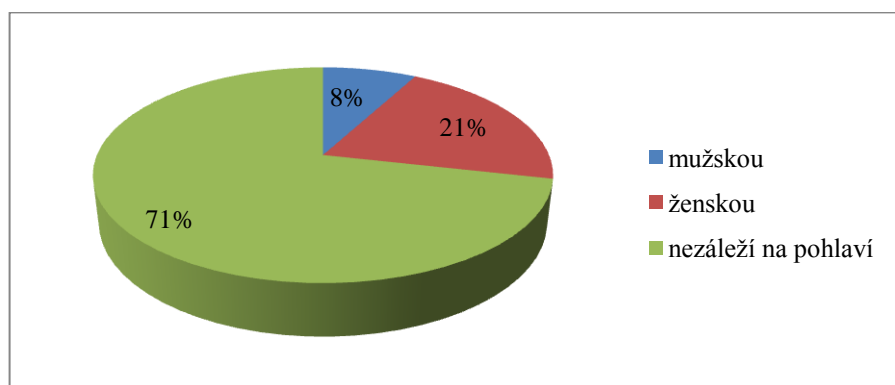
Na doplňující otázku „Proč se domnívají, že by homosexuální páry neměly mít tuto možnost?“ odpovídali nejčastěji tak, že bude narušena rodina, dítěti bude chybět mužský nebo naopak ženský vzor, může být šikanováno ve škole nebo se z něj stane homosexuál.

Z těchto odpovědí lze usoudit, že společnost je někteří lidé stále věří, že homosexuálové jsou lidé, kteří by neměli mít stejná práva jako heterosexuálové. Stále mnoho lidí má negativní názory na homosexualitu, domnívají se, že sexuální orientaci lze ovlivnit. Rozhodně se však situace mění k lepšímu a společnost již není tak homofobní

a netolerantní jako dřív. Z uvedených výsledků tedy usuzují, že hypotézy č. 2 a 3, že vyvráceny, neboť výsledky průzkumu ukázaly, že většina respondentů nemá s lidmi s odlišnou sexuální orientací žádný problém a jsou ochotni tolerovat a podporovat homosexuální páry i v možnosti adoptování dítěte.

3. Homosexualita mužů a žen

1. Tolerujete spíše homosexualitu mužskou nebo ženskou?

Obr. 7 Mužská versus ženská homosexualita

Odpovědi na tuto otázku dokazují, že společensky je více tolerovaná homosexualita ženská než homosexualita mužská, což tedy potvrzuje hypotézu č. 4. Nicméně 71% respondentů odpovědělo, že nezáleží na pohlaví a tolerují nebo naopak netolerují ani jedno pohlaví.

Shrnutí

Dotazníkové šetření zaměřené na názory české společnosti na menšinou, potažmo homosexuální sexuální orientaci přineslo poměrně pozitivní výsledky. Ukázalo se, že dnešní společnost zastává víceméně kladný postoj k homosexualitě a mladá generace je liberálnější než generace starší. Z uvedených odpovědí vyplývá, že nyní by bylo vhodné řešit otázku možnosti adopce dítěte homosexuálními páry žijícími v registrovaném partnerství a odpovědi ukázaly, že v tomto by homosexuálové měli velkou společenskou podporu.

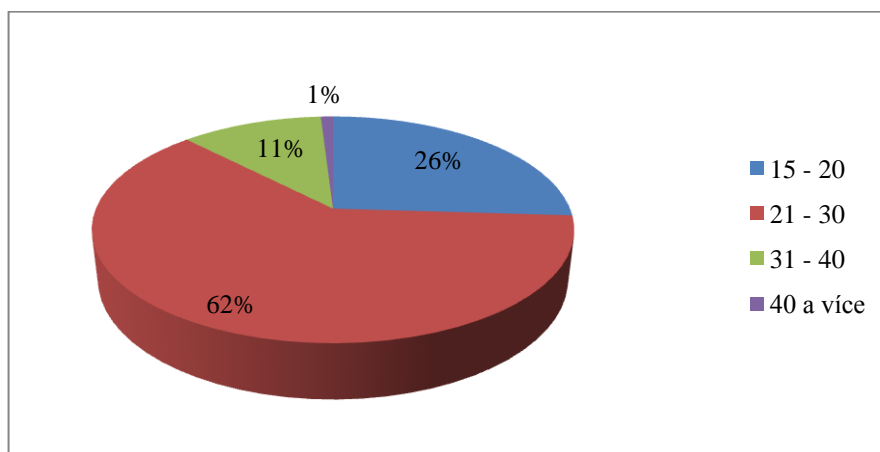
Hypotézy stanovené před začátkem výzkumu byly potvrzeny jen částečně. Potvrdilo se, že mladší generace je tolerantnější než generace starší a ženská homosexualita je o něco

více tolerována než mužská homosexualita. Naopak výzkum ukázal, že společnost není tolik homofobní a tolerují homosexuální lásku a její projevy tak, jako lásku mezi heterosexuály. Vzhledem k tomu, že na dotazník odpovídalo více mladých lidí, kteří jsou obecně tolerantnější, výsledky průzkumu byly tímto faktem jednoznačně ovlivněny. Pokud by probíhal tento průzkum spíše mezi starší generací (nad 50 let), dá se očekávat, že výsledky průzkumu by dopadly méně příznivě.

7.2. Dotazníkový průzkum mezi lidmi s odlišnou (menšinovou) sexuální orientací

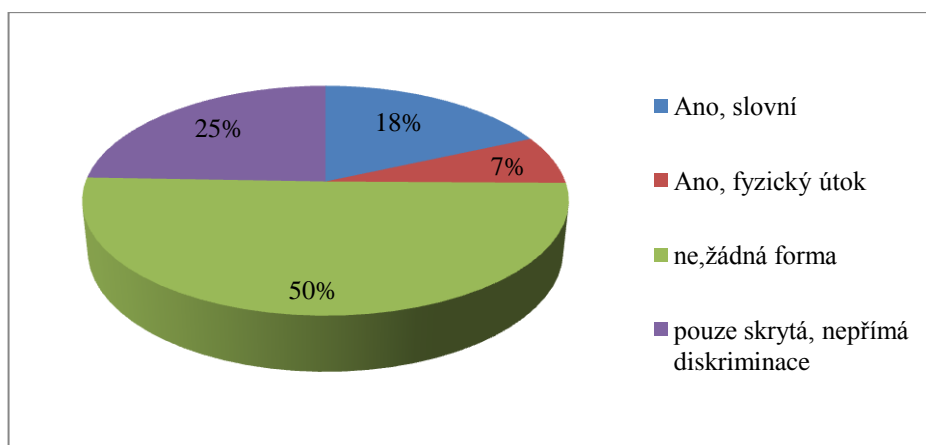
Ve druhé praktické části budu nyní vyhodnocovat výsledky dotazníkového šetření. Tentokrát však byl dotazník určen pouze lidem s menšinovou sexuální orientací a byl zaměřen na diskriminaci. Cílem tohoto dotazníku bylo zjistit, jak se v České republice žije homosexuálům, případně bisexuálům a zda se setkali s diskriminací nebo odmítnutím kvůli své sexuální orientaci.

Dotazník vyplnilo 131 osob, z toho 41 žen, 90 mužů. 125 uvedlo sexuální orientaci homosexuální, 6 bisexuální (z toho 5 žen, 1 muž).

Obr. 8 Věk respondentů s menšinovou sexuální orientací

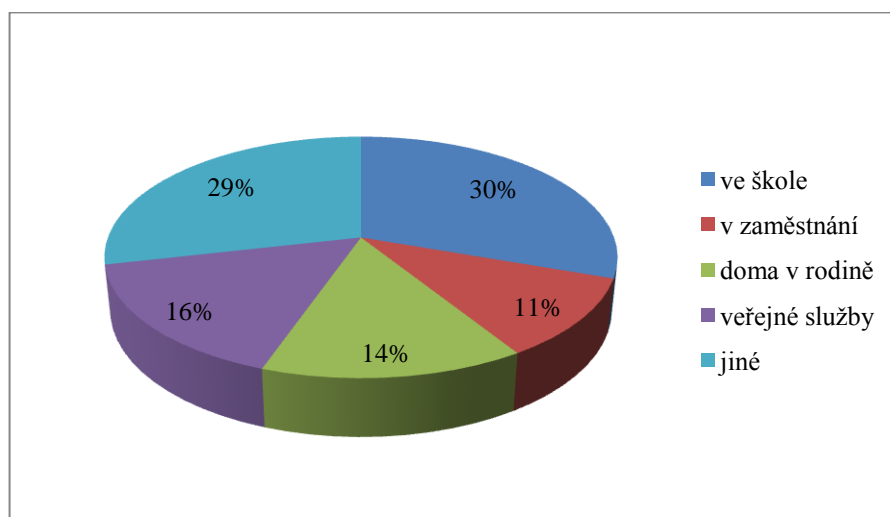
1. Setkali jste se s nějakou formou diskriminace kvůli vaší sexuální orientaci?

Obr. 9 Zkušenost s nějakou formou diskriminace

Odpovědi na tuto otázku ukázaly, že 50% (66) dotázaných se setkalo s nějakou formou diskriminačního jednání. 25% (32 odpovědí) z nich zažili pouze nepřímou formu diskriminace, jako jsou vtipy, narážky, nepříjemné pohledy a pomlouvání. 18% (24) respondentů zažilo slovní agresi, urážky a slovní útoky zaměřené na jejich sexuální orientaci. 7% (9) respondentů zažili fyzický útok, který blíže specifikovali jako napadení v baru, v hudebním klubu, pouze jedna odpověď byla, že daný jedinec zažil útok přímo na ulici.

2. Za jakých okolností nebo kde jste se s diskriminací potkali?

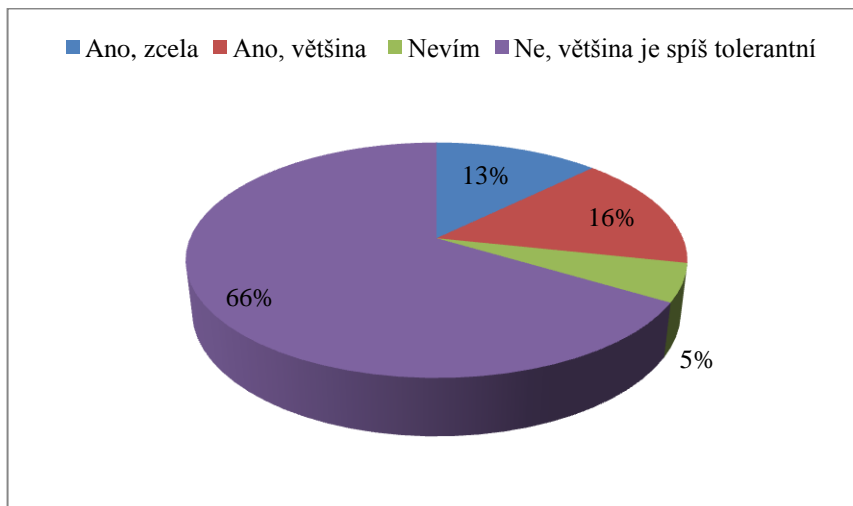

Obr. 10 Okolnosti při zkušenosti s diskriminací

Na tuto otázku odpovídalo 66 respondentů, kteří v předchozí otázce odpověděli, že se setkali s nějakou formou diskriminace. 30% (17) z nich uvedlo, že zažili šikanu ve škole, 10% (6) v zaměstnání, 16% (8) zažilo nějakou formu diskriminačního jednání přímo ve vlastní

rodině, 16% (9) ve veřejných službách (zdravotnictví, úřady, volnočasové aktivity – bary, diskotéky...) 28% (16) pak uvedlo kombinaci několika výše uvedených, někteří uvedli, že ztratili mnoho přátel, což také považují za jistou formu diskriminace nebo.

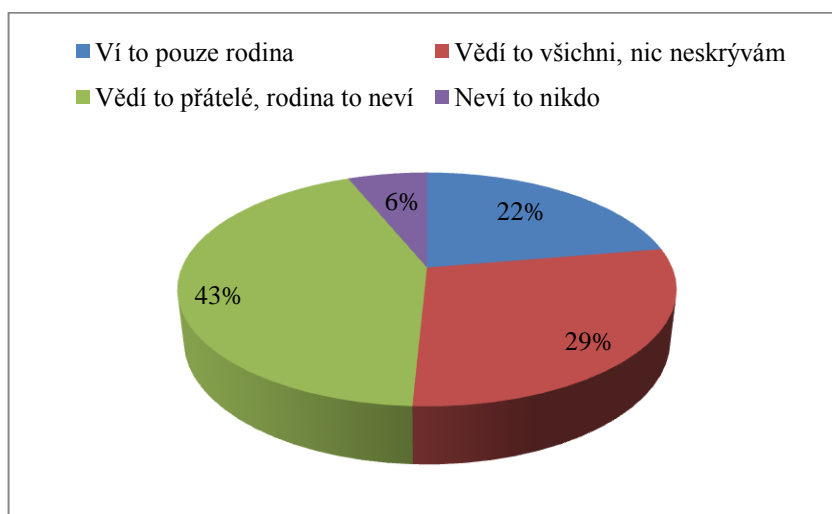
3. Myslíte si, že Češi jsou homofobní?

Obr. 11 Homofobie ve společnosti

Přesto, že polovina z dotázaných se setkala s diskriminačními projevy vůči své osobě, pouze 13% (17 odpovědí) respondentů považuje českou společnost za homofobní a zcela netolerantní. 16% (21) se domnívá, že společnost je spíše homofobní, 66% (86) považuje českou společnost za tolerantní a 5% (7) uvedlo, že si nejsou jisti nebo neuvedli žádnou odpověď.

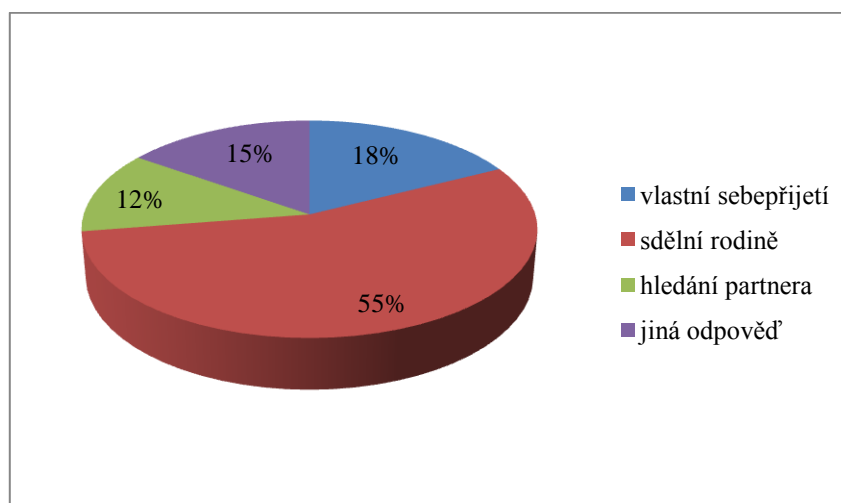
4. Vědí lidé ve vašem okolí o vaší sexuální orientaci?

Obr. 12 Přiznaná sexuální orientace

Překvapivý výsledek přinesly odpovědi na tuto otázku, pouze 27% (37) respondentů uvedlo, že se za svou orientaci nestydí a nemusí ji před nikým skrývat. 21% (29) uvedlo, že o jejich sexuální orientaci ví pouze rodina a 46% (56) odpovědělo, že naopak rodina o jejich orientaci neví, ale přátelé ano. 6% (8) respondentů uvedlo, že zatím o jejich sexuální orientaci nikdo neví.

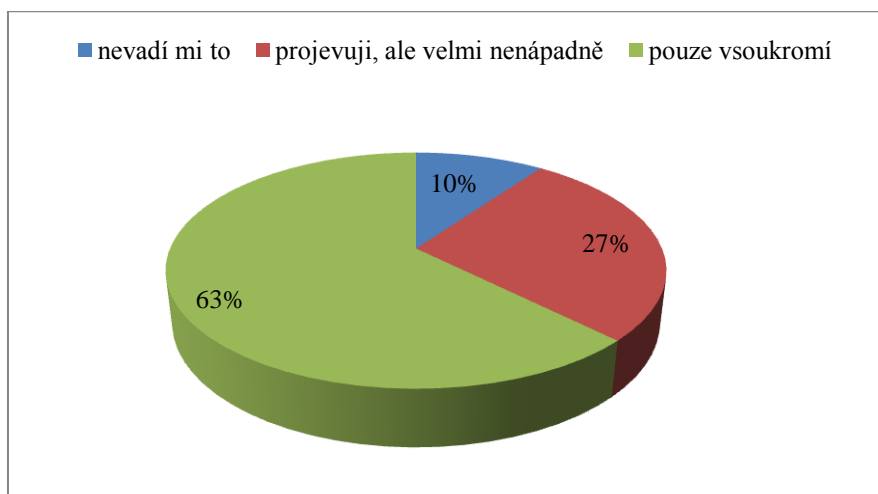
5. Co pro vás bylo nejtěžší v době coming outu?

Obr. 13 Coming out

Za nejtěžší v procesu coming outu uvedlo 55% (72) respondentů přiznání rodině, 18% (23) uvedlo, že nejtěžší bylo přijmout tuto skutečnost za vlastní a vyrovnat se sám se sebou, 12% (16) uvedlo, že bylo těžké najít partnera a zbylých 15% (20) uvedlo, buď kombinaci všech uvedených odpovědí, nebo ani jednu z uvedených a doplnili vlastní odpověď, přičemž se zde objevily odpovědi, že teprve coming outem prochází a čekají na vhodnou chvíli, kdy tuto skutečnost sdělit rodině.

6. Pokud máte partnera (partnerku) nemáte problém s projevem lásky na veřejnosti tak, jako heterosexuální páry nebo raději žijete jako pár pouze v soukromí?

Obr. 14 Projevy homosexuální lásky na veřejnosti

Na tuto otázku odpovědělo 63% (82) respondentů, že se ve společnosti nechovají se svým partnerem jako heterosexuální páry, 27% (36) uvedlo, že pouze zřídka projevují lásku veřejně, pouze letnými doteky, pohledy apod. pouze 10% (13) nemá problém chovat se na veřejnosti jako běžný zamilovaný pár. Důvodem, proč většina z dotázaných odpověděla záporně je nejčastěji ten, že jim vadí zvědavé a pochybné pohledy lidí okolo nebo se nechtějí zbytečně zviditelňovat, neboť se domnívají, že lidé na takové chování ještě nejsou připraveni.

7. Registrované partnerství a adopce

Otázky týkající se uzavření RP a případně možnosti mít dítě se už netýkaly tématu diskriminace, přesto jsem je v dotazníku zahrnula. 67% (84 odpovědí) respondentů uvedlo, že rozhodně uvažují o uzavření RP, 18% (25) uvedlo, že nejspíš ne, 15% (22) odpovědělo, že zatím o této možnosti neuvažují, ale zároveň ji nevylučují. Pokud by měly registrované páry možnost společně adoptovat dítě, o této možnosti by uvažovalo 56% (64) respondentů, 19% (29) uvedlo, že by této možnosti nejspíš nevyužili, protože děti nechtějí, 25% (38) uvedlo, že zatím o dětech nepřemýšlejí, ale domnívají se, že by tato možnost rozhodně měla pro RP existovat a nevylučují, že by ji sami nevyužili. Tyto odpovědi opět naznačují nutnost aktuálního řešení otázky možnosti adopce dítěte registrovanými partnery.

Shrnutí

Výsledky dotazníkového výzkumu mezi sexuálně orientovanou menšinou ukázal, že samotní homosexuálové (či bisexuálové) si myslí, že ČR patří mezi země s tolerantními postoji k homosexualitě a velká část z nich nemá problém s přiznáním své sexuální orientace na veřejnosti, ovšem ve společnosti se chovají pouze jako dobří přátelé a projevy zamilovanosti nechávají pouze do soukromí. Průzkum ukázal, že polovina respondentů zažila nějaký diskriminační projev, ale většinou se jednalo o formu nepřímou, skrytou, kterou nelze ve většině případů dokázat a nelze ani zcela potvrdit, že se skutečně jednalo o diskriminaci z důvodu sexuální orientace. Přesto se celých 66% respondentů domnívá, že česká společnost je vůči lidem s odlišnou sexuální orientací tolerantní.

7.3. Rozhovory

V této části uvádím tři rozhovory, dva jsou s homosexuálními muži, jeden s bisexuální ženou. Všechny rozhovory jsou přepsány doslovně, proto jsou odpovědi uvedeny v přímé řeči a není opravován pravopis do spisovného jazyka.

Matouš, 24 let

Kdy sis začal uvědomovat, že jsi jiný než ostatní?

„No už jako malej jsem moc nechtěl kamarádít s dětma, spíš jsem byl rád sám doma a hrál si třeba s autama nebo jsem si četl, ale to bych asi ještě neřekl, že jsem si uvědomoval, že jsem jinej, to až později ve škole, kdy se mě třeba babička zeptala, jestli se mi tam líbí nějaká holka, tak jsem řekl, že jo, ale vlastně jsem pak v druhý třídě zjistil, že se mi spíš líbí jeden můj kámoš, ale to jsem nikomu neřekl.“

Jak probíhalo tvoje dětství a dospívání?

„No jak jsem už říkal, měl jsem dětství úplně normální, ve škole jsem akorát začal tak nějak víc vnímat, že mě baví být blízko toho kámoše, ale v tom věku to všem přišlo normální a nikdo to neřešil. Pozdějc, to mi bylo asi tak 12, tak jsem se zamiloval do kluka, jenže jsem podvědomě věděl, že to je asi špatný a bál jsem se to říct. Tou dobou jsem začal víc kamarádít

s holkama, protože jsem se s nima cejtíl spřízněnej. No a potom jsem jednou viděl v televizi film, kde byli dva kluci a drželi se za ruce, už nevím, co to tehdy bylo, jen si matně vybavuju tu scénu. Definitivně jsem pochopil, že budu gay asi ve 14ti. “

Jak probíhal tvůj coming out?

„Myslíš jako, kdy jsem to pak přiznal? No bylo to dost těžký, o takových věcch se u nás nemluvalo, ale když mě pořád někdo otravoval s tím, kdy už domů přivedu holku a já se vykrucoval, dělal jsem jako, že nemám čas a musím se učit, byl jsem tou dobou i dost uzavřenej, protože jsem to řešil. Pak jsem jednou potkal na diskotéce kluka, byl to asi můj první vztah, i když jen takovej krátkej, ten mi řekl, že to prostě mám narovinu říct, protože tajit to nejde, pokud teda nechci dělat, že jsem sám nebo naoko bejt s holkou. A tak jsem to naplánoval a nejdřív jsem to řekl ségře, a ta mi pak pomohla to říct mámě. Tátovi jsem to řekl až, když jsem byl na vysoký, to bylo horší. “

A jaká byla jejich první reakce?

„No právě máma nejdřív nevěřila a myslela si, že si dělám srandu, pak pochopila, že ne a trvalo jí asi tak 14 dní než za mnou pak přišla a řekla, že jesli jsem si teda jistej, tak že se s tím snad smíří, ale řekla, že aspoň Martička (sestra) snad bude normální. Od té doby jsem už s ní o tom nemluvil a ona se mě na nic radši neptá. Tátovi jsem to řekl, až když jsem byl na škole v Praze a měl jsem už Tomáše, tak něk mě k tomu dokopal a rekce táty byla taková, že řek, že už to stejně tušil, že jsem divnej, když nemám holku a je mi 22, řek, že to je moje věc, ale nechce, abych mu domů vodil chlapečky. Jo tak nějak to řekl. “

Setkal ses někdy s formou diskriminace?

„No vlastně asi ne, nikdy jsem to tak nebral. Žiju ted' v Praze a tady je každému jedno, kdo jsi nebo s kým chodíš a nikdo nic neřeší. Mám kolem sebe takový lidi, který jsou v pohodě..nevím, jak to třeba bude jednou v práci, ale asi bych chtěl stejně s Tomášem mít vlastní firmu a být svým pánem. “

Máš pocit, že bys byl v něčem jako homosexuál omezován?

„To si nemyslím, asi ne. Nemam ani problém to někomu říct narovinu, díky Tomášovi a dalším kámošům jsem nikdy neměl pocit, že bych byl jakože nenormální nebo tak. Jo ale

jednou se mi stalo, že se mě snažila sbalit holka a ta teda chudák potom utekla, když zjistila, že jsem gay.“

Plánuješ se svým partnerem uzavřít registrované partnerství?

Tak zatím jsem to neřešil, ale s Tomášem jsme spolu 2 roky a když spolu zůstanem tak možná jo, přece jenom má to nějaký výhody, i když zas na druhou stranu je to možná zbytečný, když to funguje dobře, nemusíš mít papír :-D

A co myslíš o tom, že RP nemohou společně adoptovat dítě?

„No je to divný, ale chápu, že lidem to zas připadá divný z toho jejich pohledu. Já děti mít nechci, ale třeba chápu, že pro dvě holky, co jsou spolu je to možná problém, protože holky ty děti mít většinou chtěj“.

Myslíš si, že Češi jsou k homosexuálům vstřícní?

„Hmmm, no jak jsem říkal, já nezažil naštěstí nikdy žádný problém, ale znám pár lidí, co jo. Někdo třeba měl velký problémy doma nebo ve škole, jednoho kámoše zmlátili před diskotékou. Jinak ty vtipy, co se tady říkají to mě nějak neuráží. Celkově bych řekl, že jsou Češi docela tolerantní, ale najdou se i extremisti, který mají problém s číkoliv, co jim nepřipadá normální.“

Daniel, 31 let

Kdy sis uvědomil, že jsi homosexuál?

„To vím přesně, bylo mi 12 a tajně jsme se s jednou sousedkou líbali a já pak přišel domů a přemýšlel jsem nad tím, že bych to radši dělal s mým kamarádem, co byl o 2 roky starší. Na to jsem si uvědomil, že jsem asi na kluky, ale až později mi to došlo úplně, protože jsem se tehdy platonicky zamiloval do učitele na střední. Ale naoko jsem začal chodit se spolužačkou, jenže mi jí pak bylo líto, když jsem s ní prostě nemohl mít intimnější kontakt, tak jsem jí opustil.“

Jak probíhal tvůj coming out?

„No vyrostl jsem jen s matkou, otce jsem nikdy neviděl, ale matka měla delší dobu přítele, řekl jsem jim to hned po tom, co jsem se rozešel s Ivanou, to byla ta moje jakože přítelkyně. Máma jsem se nebál, ta byla docela v klidu, ale Igor, ten její přítel tehdy si ze mě pak dělal srandu a v hospodě před kamarádama mě docela urážel, jenže máma mě ani nebránila, nějak nám to přestalo fungovat, tak jsem se pak odstěhoval a s mámou se dodneška vidím vlastně jen na Vánoce a občas si zavoláme.“

Takže máma nereagovala podle tebe správně?

„Asi ne, ale jsem její jediný dítě a asi čekala, že bude mít vnoučata a ty další věci kolem, no pak jí naočkoval Igor a byla docela proti mně, proto jsem radši odešel než se s ní hádat. Dneska žije s jiným chlapem a ten má 2 dcery a každá už má svoje děti, takže máma má nakonec i ty vnoučata, ale spolu se nevidáme, nemáme si moc, co říct.“

Mrzítě to?

„No někdy jo, přece jen je to máma, ale co nadělám, třeba si k sobě zas najdeme cestu.“

A jak to bylo s tvou vírou?

„Právě, když jsem se po střední odstěhoval a našel si práci, byl jsem docela spokojenej, ale tak nějak sám a jednou jsem potkal na měště mladý lidi, zpívali a tak a pozvali mě k sobě do sboru, tak jsem tam přišel a zalíbilo se mi tam. Všude byla samá láska a já měl pocit, že jsem tam jakoby našel rodinu. Jenže pak přišli řeči a otázky, proč nemám přítelkyni a já jsem pak jednou přiznal, že jsem nejspíš gay. Tehdejší kazatel se snažil se mnou vést debaty a tvrdil mi, že Bůh miluje i mě i když jsem gay, ale že je to hřích nebo něco takovýho, takže říkal, že s pomocí Boží můžu žít v manželství a že se mám modlit. Ale já jsem věděl, že jsem na kluky a modlitba to nezmění.“

Takže reakce věřících nebyla správná?

„Asi tam nikdy žádný gay nebyl, tak nevěděli, co mají dělat. Snažili se mě asi zmanipulovat, abych si našel holku, já to i zkusil, ale už podruhý jsem si ověřil, že to je marný. Rozhodl jsem se, že tam přestanu chodit a zůstala mi zase jen práce.“

A jak je to s tvou vírou dnes?

„Dá se říct, že v Boha nemůžeš přestat jen tak věřit, ale nechodím do žádných sborů, mám Boha v sobě a to mi stačí.“

A co tvoje vztahy s muži?

„Když jsem byl potom sám, díky seznamce na internetu jsem se sešel s pár klukama a pak jsem s jedním prožil první milostný vztah, ale nefungovalo to. Pak jsem měl další, ten byl delší, jenže on byl o 10 let starší a chtěl být neustále doma, a když jsem třeba přišel pozdě z práce, choval se hystericky, taky to nešlo. Ted' jsem sám, ale doufám, že někoho potkám.“

Zažil jsi někdy diskriminaci kromě zmíněných situací doma a v církvi?

„Tak já si nemyslím, že by o mně lidi věděli, že jsme gay, nemám moc přátel, jsem spíš samotář a v práci to nikdo neví. Takže přímo jsem nezažil žádné útoky nebo tak, ale moji vrstevníci zakládají rodiny, mluví o svých sexuálních dobrodružstvích a já jim nemám, co říct. Ale jednou jsem si vymyslel, že mám jako přítelkyni, protože kolegové už na mě docela tlačili, tak jsem musel lhát. Je pravda, že občas má někdo narážky nebo cítím pohledy za mýma zádamy, ale nikdo nic na mě nezkusil přímo.“

Proč máš obavu jim přiznat, že jsi gay?

„Asi jsem ztratil důvěru v lid., Vždycky, když jsem to řekl, lidi mě soudili a já musel odejít, takže nechci přijít o práci, dneska se těžko hledá nová práce. No a taky je to dost osobní věc.“

Myslíš si, že Češi jsou k homosexualitě vstřícní?

„To nevím, těžko říct, asi by to mohlo být lepší, pořád tady jsou určitý předsudky, hlavně, když žiješ v malém městě, je to horší. Lidi se spíš asi bojí, a proto pak mají i ty blbý narážky. To je stejný, jak o narážky na Romy nebo Vietnamce. Co je jiný, toho se lidi bojí a útočí.“

Iveta, 26 let

Kdy sis začala uvědomovat, že tě přitahují muži i ženy?

„No takhle, nejdřív jsem měla normální vztahy s klukama, klasický mladý lásky, pak jsem měla delší vztah s jedním skvělým chlapem, jenže po sexuální stránce tam prostě něco

neklapalo a tak jsme udělali dohodu a oba jsme bokem mohli mít jiný sexuální partnery. No a já takhle párkrát zkusila holku a zjistila jsem, že mi to vlastně maximálně vyhovuje. Takže ve výsledku jsem žila s chlapem, občas jsme měli sex, všechno klapalo a paralelně jsem měla takový intimnější přátelství s holkama. Tak bych řekla, že jsem si to naplno uvědomila asi v 19ti.“

Máš momentálně vztah?

„No momentálně ne, jsem takzvaně singl, což mi vyhovuje, ale občas potkám někoho, s kým si padnem do oka a navážeme jak já říkám intimní přátelství a je mi jedno, jestli to je chlap nebo ženská.“

Takže tě stejnou mírou přitahují obě pohlaví?

„Dá se říct, že jo, ale od každého očekávám něco jiného, chlap musí být opora, pro ty holky jsem spíš oporou já, dělám jim asi toho chlapa.“

Zažila jsi někdy nějakou formu diskriminace kvůli tvé orientaci?

„Ne, myslím, že bisexuální žena to má dneska úplně jednoduchý. Jsem otevřený člověk ve všech směrech, takže nemám problém to říct narovinu a беру to tak, že ať si každé myslí, co chce.“

Myslíš si, že Češi jsou tolerantní vůči homosexuálům a bisexuálům?

„Asi už dneska jo, osobně nemám problém s nikým. Znáám poměrně dost gayů a o některých vím, že měli problém třeba v práci, ale jinak vyhledávají lidi, který je berou v pohodě. Myslím, že Češi jsou konzervativní, ale spíš jim vadí jiné věci než homosexualita. Horší to mají menšiny třeba jako etnický a cizinci u nás.“

Shrnutí

Vzhledem k tomu, že rozhovory byly uskutečněny s mladými lidmi, jejich zkušenosti s diskriminací jsou buď žádné, nebo malé, Matouš a Iveta žijí v Praze, zatímco Daniel v Jihlavě. I toto může být důvod, proč právě Daniel jako jediný z nich má kvůli své odlišné sexuální orientaci víc problémů než Matouš a Iveta. Daniel je navíc příkladem toho, o kolik těžší je pro homosexuála přiznat svou orientaci, pokud zároveň chce být členem nějaké

křesťanské církve. Nejen, že tam se neseťkal s pochopením, ale dokonce ho ani ve vlastní rodině. Všichni tři uvedli, že považují Čechy za víceméně tolerantní.

Závěr

Lidé se všeobecně obávají všech jevů, které jsou ve společnosti menšinové. Nemají zájem se o menšinách dozvědět víc informací a lépe je poznat takové, jaké skutečně jsou. Sami si vytváří zkreslenou představu a je velmi těžké ji zvrátit. Pod vlivem odmítavých postojů v průběhu mnoha let je v české společnosti hluboce zakotvená představa toho, že homosexualita je zvrhlá a lidmi s touto orientací opovrhují nebo je zesměšňují a spojují s nimi i negativní jevy jako je AIDS, prostituce, promiskuita či násilí. Děti jsou automaticky vychovávány jako heterosexuální a málokterý rodič by jen pomyslel na to, že by mohl z jeho dítěte vyrůst homosexuál. Česká legislativa sice diskriminaci na základě sexuální orientaci řeší, ale v praxi je často člověk s odlišnou sexuální orientací znevýhodňován. Předsudky ve společnosti stále existují. Provedená šetření sice ukázala, že společnost není tak homofobní, jak jsem předpokládala a také homosexuálové zastávají názor, že česká společnost je spíše tolerantní vůči lidem s odlišnou sexuální orientací, přesto se nedá říci, že by neexistovala diskriminace těchto lidí. Ve většině případů však nejde o fyzické útoky na homosexuály, ale nejčastěji jde o slovní nepřímé útoky. Lidé na téma homosexualita vtipkují, užívají zesměšňující přídomek a nepřímo tak ukazují zakotvený postoj k homosexualitě. Česká republika nicméně patří k zemím, které homosexuálům alespoň po legislativní stránce poskytují poměrně dobré podmínky pro kvalitní a běžný život. Teoreticky tak lidé nemusejí svou orientaci skrývat a mohou zcela svobodně uzavírat registrované partnerství a žít zcela bez obav plnohodnotný život.

Domnívám se, že nejčastější nejčastěji se homosexuálové setkávají se slovními vtipy, případně s ostřejšími narážkami na jejich osobu, ale jen velmi těžko lze následně dokázat, že se skutečně jednalo o slovní útok z důvodu sexuální orientace. Na základě shromážděných informací a výsledcích dotazníků si myslím, že Česká republika je poměrně tolerantní zemí a za zcela homofobní a netolerantní bych označila pouze ty, kteří jsou nesnášenliví i vůči jiným menšinám, etnickým či náboženským.

Jediná oblast, která dosud homosexuály zcela jistě znevýhodňuje je oblast výchovy dětí a společného osvojené dítěte. Myslím si, že je však pouze otázkou několik málo let, kdy bude možnost adoptovat dítě registrovanými partnery povolena. Je to totiž logický krok, který vyřeší nejen problém diskriminace homosexuálních párů v této oblasti, ale mohl by pomoci k řešení problému stále se zvyšujícím počtu odložených dětí vyrůstajících v ústavech.

Rodina už totiž v dnešní době neznamená matku, otce a dítě, ale vlivem ekonomických či sociálních jevů se tradiční rodinný model vytrácí, proto nevidím důvod, proč by rodina nemohla být tvořena homosexuálním párem a dítětem. Ovšem to, zda by tento rodinný model byl skutečně pozitivní, by ukázal až čas a další generace.

Seznam použité literatury

Publikace

1. *Bible*, ekumenický překlad, Praha, Česká biblická společnost, podle vydání z r. 1985
2. Bergner M.: *Obnova lásky*, Praha, Biblion, 2009, ISBN: 978-80-7255-266-5
3. Brzek A., Pondělíčková-Mašlová J.: *Třetí pohlaví?*, Praha, Scientia Medica, 1994, ISBN: 80-85526-03-4
4. Fafejta M.: *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*, Věrovany, Jan Piszkiwicz, 2004, ISBN: 80-86768-06-6
5. Fanel Jiří: *Gay historie*, Praha, Dauphin, 2000, ISBN: 80-7272-010-4
6. Fifková H. a kol.: *Transsexualita diagnostika a léčba*, Praha, Grada Publishing, 2002, ISBN: 80-247-0333-5
7. Fifková H. a kol.: *Transsexualita a jiné poruchy sexuální identity*, Praha, Grada Publishing, 2008, ISBN: 978-80-247-1696-1
8. Freund Kurt, *Homosexualita u muže*, Praha, Státní zdravotnické nakladatelství, 1962, 1. Vydání, 08-042-62
9. Hartl P., Hartlová H.: *Psychologický slovník*, Praha, Portál, 2004, ISBN: 80-7178-303-X
10. Helminiak D. A.: *Co vlastně bible říká o homosexualitě?*, Brno, CDK, 2007, ISBN: 978-80-7325-122-2
11. Hošková Simona, *Registrované partnerství – právní a sociální aspekty*, Bakalářská práce, UTB, IMS, 2009
12. Jandourek J.: *Sociologický slovník*, Praha, Portál, 2007, ISBN: 978-80-7367-269-0
13. Janošová Pavlína: *Homosexualita v názorech současné společnosti*, Praha, Karolinum, 2000, ISBN: 80-7184-954-5
14. Maurín G., Weis P.: *Abeceda tělesné lásky*, Praha, Triton, 2004, ISBN: 80-7254-581-7
15. Nydahl Oleh: *Moudrost okamžiku*, Brno, Bílý deštník, 2006, ISBN: 80-239-7054-2
16. Pavlovský Pavel a kol.: *Soudní psychiatrie a psychologie*, Praha, Grada Publishing, 2012, ISBN: 978-80-247-4332-5
17. Pracovní skupina pro otázky sexuálních menšin ministryně pro lidská práva a národní menšiny, *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*, Praha: Úřad vlády ČR, 2007, ISBN 978-80-87041-33-8
18. Putna C. M. a kol.: *Homosexualita v dějinách české kultury*, Praha, Academia, 2011, ISBN: 978-80-200-2000-0

19. Říčan Pavel, *Cesta životem*, Praha, Panorama, 1990, ISBN: 80-7038-078-0
20. Seidl J. a kol.: *Od žaláře k oltáři*, Praha, Host, 2012, ISBN: 978-80-7294-585-6
21. Stehlíková D. a kol: *Homosexualita, společnost a AIDS v ČR*, Praha, Orbis, 1995, ISBN:
22. Šifrová Lenka: *Sexuální výchova*, Praha, Grada, 2003, ISBN: 80-247-0291-6
23. Yablonsky Lewis: *Otcové a synové*, Praha, Portál, 1990, ISBN: 80-7178-075-8
24. Weis P., Zvěřina J.: *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*, Praha, Portál, 2001, ISBN: 80-7178-558-X
25. Zvěřina J.: *Lékařská sexuologie, Jinočany*, H&H, 1991, ISBN: 80-85467-04-6

Zákony

26. Zákon č. 20/1996 Sb., o péči a zdraví lidu
27. Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon
28. Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
29. Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství
30. Zákon č. 117/1852, Ř. z., Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích
31. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
32. Zákon č. 140/1996 Sb., trestní zákon
33. Zákon č. 175/1900 Sb., trestní zákon
34. Zákon č. 192/2009 Sb., antidiskriminační zákon

Periodika

35. Nový prostor, č. 201, Praha, 2010, MKČR 8342, ISSN: 1213-1911

Internetové zdroje

36. <http://www.004.cz/kolik-je-homosexuálu-a-transsexuálu>
37. <http://www.amnesty.org/en/sexual-orientation-and-gender-identity>
38. <http://www.apa.org/topics/sexuality/orientation.pdf>
39. <http://www.casd.cz/wpimages/other/art5828/CASD%20a%20homosexualita.pdf>
40. <http://www.casd.cz/wpimages/other/homosvazky.swf>

41. http://cestovani.idnes.cz/cesko-ma-prvni-katalog-zajezdu-pro-gaye-a-lesby-je-teprve-treti-v-evrope-1ni-/po-cesku.aspx?c=A100316_115148_igcechy_tom
42. <http://www.ecn.cz/PRIVATE/logos/homaaid.htm>
43. <http://www.gejt.cz/images/stories/dokumenty/cteni/comingout2002.pdf>
44. <http://www.glpartnerstvi.cz/strucne/srovnani-prav-a-povinnosti-manzelu-a-registrovaných-partneru.html>
45. <http://www.glpartnerstvi.cz/zakaz-adopci/>
46. http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=z198_2009#par1
47. <http://www.nakluky.cz/magazin/item/1427-vloni-vzniklo-177-novych-registrovaných-partnerstvi/>
48. <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidských-prav.pdf>
49. <http://www.religionfacts.com/homosexuality/buddhism.htm>
50. <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/zprava/roste-pocet-lidi-nakazených-hiv-letosni-rok-bude-nejcernejsi-v-historii--1142716>
51. www.stud.cz
52. http://www.studentsummit.cz/data/1320444212984HRC_OPLGBAT_XVII.-rocnik.pdf
53. <http://teologietela.paulinky.cz/dokumenty/dokument/Persona-humana.html>
54. <http://www.translide.cz/transforum>
55. http://www.tyden.cz/rubriky/zdravi/vztahy/pribyva-lidi-po-zmene-pohlavi-pristup-spolecnosti-je-ale-zastaraly_253772.html
56. http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/ANALYZA_final.pdf
57. http://zpravy.idnes.cz/adopce-homosexualni-pary-pruzkum-drd-/domaci.aspx?c=A120829_213219_domaci_brd

Seznam použitých zkratk

AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome, Syndrom získaného selhání imunity
CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění
ESPL	Evropský soud pro lidská práva
FtM	female to male, změna pohlaví z ženy na muže
GLL	Gay a lesbická liga
HIV	Human Immunodeficiency Virus, virus lidské imunitní nedostatečnosti
HRHO	Hnutí za rovnoprávnost homosexuálů
MtF	male to female, změna pohlaví z muže na ženu
LGBT	lesbian, gay, bisexuál, transgender, lesbická, gay, bisexuální a transsexuální
RP	registrované partnerství
SOHO	Sdružení organizací homosexuálních občanů

Seznam tabulek

Tab. 1 Odhady četnosti jevů v populaci	16
Tab. 2 Odpovědi podle věku respondentů.....	54
Tab. 3 Odpovědi podle věku respondentů na možnou příčinu sex. orientace	55

Seznam obrázků

Obr. 1 Věk respondentů	54
Obr. 2 Příčiny homosexuality.....	55
Obr. 3 Homosexualita a vzhled	56
Obr. 4 Otázka spolupráce s homosexuálem	57
Obr. 5 Projevy homosexuálů na veřejnosti	57
Obr. 6 Možnost adopce dítěte RP.....	58
Obr. 7 Mužská versus ženská homosexualita.....	59
Obr. 8 Věk respondentů s menšinovou sexuální orientací	60
Obr. 9 Zkušenost s nějakou formou diskriminace.....	61
Obr. 10 Okolnosti při zkušenosti s diskriminací	61
Obr. 11 Homofobie ve společnosti.....	62
Obr. 12 Přiznaná sexuální orientace.....	62
Obr. 13 Coming out.....	63
Obr. 14 Projevy homosexuální lásky na veřejnosti.....	64

Seznam příloh

PI	Dotazník: Společnost a názory na homosexualitu
PII	Dotazník: Sexuální orientace versus diskriminace

Příloha I.

DOTAZNÍK Společnost a názory na homosexualitu

Dobrý den,

Prosím o vyplnění jednoduchého dotazníku na téma homosexualita ve společnosti. Výsledky dotazníku budou zpracovány a použity pro účely mé diplomové práce na téma Sexuální orientace versus diskriminace.

Předem děkuji za váš čas!

Radmila Kratochvílová

1. Jaký je váš věk?

- a) Méně než 15
- b) 15 – 30
- c) 31 – 50
- d) 51 – 69
- e) 70 a více

2. Jaké je vaše pohlaví?

- a) žena
- b) muž

3. Jaké je vaše nejvyšší dosažení vzdělání?

- a) ZŠ
- b) SŠ bez maturity
- c) SŠ s maturitou
- d) VOŠ/VŠ

4. Jaký je váš postoj k lidem s odlišnou sexuální orientací?

- a) kladný
- b) neutrální
- c) záporný

5. Co považujete za příčinu homosexuality?

- a) Je vrozená
- b) Je to nemoc
- c) Je získaná vlivem výchovy a prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá
- d) Je to vlastní volba

6. Myslíte si, že poznáte homosexuála podle vzhledu?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

7. Vadilo by vám spolupracovat, např. v zaměstnání s homosexuálně orientovaným?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím/je mi to jedno

Pokud ano, proč?

.....
.....
.....
.....

8. Vadí vám, když se homosexuální páry projevují na veřejnosti jako běžný zamilovaný pár?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím/je mi to jedno

Pokud ano, proč?

.....
.....
.....
.....

9. Jste pro možnost adopce dítěte homosexuálními páry žijícími v registrovaném partnerství?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím/nejsem si jist

Proč Ano, proč Ne?

.....
.....
.....
.....

10. Tolerujete spíše homosexualitu mužskou nebo ženskou?

- a) Mužskou
- b) Ženskou
- c) Nezáleží na pohlaví

Příloha II.

DOTAZNÍK Sexuální orientace versus diskriminace

Dobrý den,

Prosím o vyplnění jednoduchého dotazníku na téma diskriminace z důvodu sexuální orientace. Výsledky dotazníku budou zpracovány a použity pro účely mé diplomové práce na téma Sexuální orientace versus diskriminace.

Předem děkuji za váš čas!

Radmila Kratochvílová

1. Jaký je váš věk?

- a) 15 – 20
- b) 21 – 30
- c) 31 – 40
- d) 40 a více

2. Jaké je vaše pohlaví?

- a) žena
- b) muž

3. Jaká je vaše sexuální orientace?

- a) Homosexuální
- b) Bisexuální

4. Setkali jste se s nějakou formou diskriminace kvůli vaší sexuální orientaci?

- a) Ano, slovní
- b) Ano, fyzický útok
- c) Ne, nikdy jsem se s diskriminací nesetkal(a)
- d) Pouze nepřímá forma, narážky, vtipy, divné pohledy apod.

5. Za jakých okolností jste se s diskriminací potkali? (např. ve škole, zaměstnání, v rodině...)

.....

.....

.....

.....

6. Myslíte si, že Češi jsou homofobní?

- a) Ano, zcela
- b) Ano, většina
- c) Ne, většina je tolerantní
- d) Nevím

7. Vědí lidé ve vašem okolí o vaší sexuální orientaci?

- a) Vědí to všichni, nic neskrývám
- b) Ví to pouze rodina
- c) Vědí to přátelé, rodina ne
- d) Neví to nikdo

8. Co pro vás bylo nejtěžší v době coming outu?

.....
.....
.....
.....

9. Pokud máte partnera/partnerku, nemáte problémy s projevy lásky na veřejnosti tak, jako heterosexuální páry? Nebo raději žijete jako pár pouze v soukromí?

- a) Nevadí mi projevovat lásku i na veřejnosti
- b) Projevuji, ale velmi nenápadně
- c) Pouze v soukromí

10. Uvažujete o uzavření registrovaného partnerství?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím/zatím jsem o tom nepřemýšlel

11. Pokud by byla uzákoněna možnost adopce dítěte pářům žijícím v registrovaném partnerství, uvažovali byste o této možnosti?

- a) Určitě ano
- b) Nejspíš ne
- c) Nevím/zatím o dětech neuvažuji

12. Chcete něco doplnit?

.....
.....
.....
.....
.....